

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, постављен је:

за начелника друге класе среза јасеничког, округа крагујевачког, Милорад Рајковић, порезник прве класе књажевачког пореског одељења.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 31. августа 1902. године, ПМ 21.600 у Смедереву.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Мијаило Петровић, начелник прве класе среза бољевачког, на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја, с пенсијом, која му припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 1. септембра 1902. године, ПМ 21.602 у Смедереву.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњег дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Тодор Обрадовић, помоћник прве класе начелства округа крушевачког, на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја, с пенсијом, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 31. августа 1902. год. ПМ 21.601 у Смедереву.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета решено је да се:

Мијаило Барјактаровић, писар прве класе среза поречког; Милорад Наумовић, писар прве класе среза јасеничког, округа крагујевачког;

Драгомир Ђерић, писар друге класе среза брзо-паланачког; и Милан Кнежевић, писар друге класе среза јадранског, на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда ставе у стање покоја с пензијом која им припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 1. септембра 1902. године ПМ 21.603 у Смедереву.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, постављени су:

за писара прве класе среза бољевачког, Драгољуб Миленковић, писар исте класе среза црногорског;

за писара прве класе среза љубићког, Јован Белимарковић, писар исте класе среза деспотовачког;

за писара прве класе среза беличког Мијаило Достанић, писар исте класе среза љубићког;

за писара прве класе среза нишког, Мијаило Мијовић, писар исте класе среза белопаланачког;

за писара прве класе среза копаоничког, Јован Ф. Живковић, писар исте класе среза власотиначког, сву петорицу по молби;

за писара прве класе среза белопаланачког, Настас Стевовић, писар прве класе среза нишког, по потреби службе, но без права на накнаду путног и селидбеног трошка;

за писара прве класе среза мачванског, Милија Бранковић, бивши срески писар исте класе;

за писара прве класе среза јабланичког, Андреја Станковић, писар друге класе истог среза;

за писара прве класе среза поречког, Живојин Мирчић, бивши порезник.

за писара друге класе среза жичког, Сретен Недић, писар исте класе среза лесковачког;

за писара друге класе среза неготинског, Душан Марковић, писар исте класе среза мачванског;

за писара друге класе среза колубарског, округа ваљевског, Велислав Ашковић, писар исте класе среза азбуковачког;

за писара друге класе среза орашког, Милав Мишић, писар исте класе среза ресавског, сву четворицу по молби;

за писара друге класе среза јадранског, Трифун Лукић, бивши срески писар исте класе;

за писара друге класе среза ресавског, Коста Петровић, писар исте класе среза орашког, по потреби службе;

за писаре прве класе управе вароши Београда: Васа Ђема, писар друге класе среза бољевачког и Милорад Јовановић, писар друге класе среза жупског, обојицу по молби;

за ванредног писара прве класе начелства округа подринског а да врши дужност писара среза посаво-тамнавског и прима плату из плате овога, Сима Николић, писар прве класе истог начелства, по молби;

за ванредног писара прве класе начелства округа подринског, а да врши дужност писара среза рађевског и прима плату из плате овога, Владимир Поповић, ванредни писар прве класе истог начелства и вршиоц дужности писара среза азбуковачког;

за ванредног писара прве класе начелства округа моравског, а да врши дужност писара среза лесковачког и прима плату из плате овога, Петар Милићевић, ванредни писар исте класе начелства округа чачанског и вршиоц дужности писара среза жичког;

за ванредног писара прве класе начелства округа крушевачког, а да врши дужност писара среза жупског и прима плату из плате овога, Илија Глишић, писар друге класе начелства округа крагујевачког;

за писара друге класе управе вароши Београда, Јован Спиридоновић, ванредни писар прве класе начелства округа подринског и вршиоц дужности писара среза поцерског, сву четворицу по молби;

за ванредног писара прве класе начелства округа подринског, а да врши дужност писара среза азбуковачког и прима плату из плате овога, Миливоје Т. Јовановић, бивши полицијски чиновник;

за ванредног писара прве класе начелства округа подринског а да врши дужност писара среза азбуковачког и прима

плату из плате овога, Радован Аћимовић, ванредни писар исте класе начелства округа ваљевског и вршиоц дужности писара среза колубарског, округа ваљевског, по потреби службе но без права на накнаду путног и селидбеног трошка;

за ванредног писара прве класе начелства округа моравског, а да врши дужност писара среза параћинског, са седиштем у Сењу, и прима плату из плате овога, Аксентије Ристић, ванредни писар друге класе истог начелства и вршиоц дужности писара среза параћинског;

за писара друге класе управе вароши Београда, Мијаило Мићић, писар прве класе начелства округа топличког, по потреби службе;

за писара прве класе начелства округа крушевачког, Рудолф Андрејевић, писар друге класе управе вароши Београда, по потреби службе, но без права на накнаду путног и селидбеног трошка;

за ванредног писара друге класе начелства округа ваљевског, а да врши дужност писара среза колубарског, истог округа, и прима плату из плате овога, Стојан Бабић, бивши полицијски писар;

за ванредног писара друге класе начелства округа ужичког, а да врши дужност писара среза црногорског, и прима плату из плате овога, Гвозден Анђелић, ванредни писар исте класе начелства округа подринског и вршиоц дужности писара среза јадранског;

за ванредног писара друге класе начелства округа крајинског, а да врши дужност писара среза брзопаланачког и прима плату из плате овога, Данило Јокановић, ванредни писар исте класе начелства округа подринског и вршиоц дужности писара среза азбуковачког, обојицу по молби.

за ванредног писара друге класе начелства округа врањског а да врши дужност писара среза власотиначког, и прима плату из плате овога, Атанасије Црвењић, дијурниста Министарства народне привреде;

за писара друге класе начелства округа крагујевачког, Вељко Рамадановић, ванредни писар исте класе начелства окр. ваљевског и вршиоц дужности писара среза колубарског, окр. ваљевског, по потреби службе но без права на накнаду путног и селидбеног трошка;

за писара друге кл. начелства окр. рудничког Александар Кузмановић, писар треће класе управе вароши Београда;

за писара друге класе начелства окр. подринског, Гаврило Јевтић, писар исте класе начелства округа крушевачког;

за писара друге класе начелства округа топличког, Радомир Новаковић, писар треће класе управе вароши Београда, — сву тројицу по потреби службе, но без права на накнаду путног и селидбеног трошка;

за писара треће класе управе вароши Београда, Милан Л. Првуловић, практикант исте управе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 1. септембра 1902. године, ПМ 22164 у Смедереву.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, постављени су:

за писара прве кл. среза добричког, Мијаило Стојиљковић, писар друге класе истог среза;

за писара друге класе управе вароши Београда д-р Божидар Љубишић, писар четврте класе министарства иностраних дела, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 1. септембра 1902. године, ПМ 22163 у Смедереву.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу чл. 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Савета од 1. августа 1902. године, Бр. 3.964, које гласи:

да се Петар Крстић, овдашњи келнер, родом из Панчева, у Аустро-Угарској, и поданик исте државе, по молби својој, прими у српско поданство са својом малолетном ћерком Јулком,

изузетно од §. 44. грађанског законика, пошто је поднео уредан отпуст из свог досадањег поданства.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 27. августа 1902. године, ПМ 21593 у Смедереву.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 10. закона о општинама одобрено је решење Државног Савета од 10. августа ове год., које гласи:

да се село Миријево, по изјављеној жељи својих становника одвоји од општине мало-мокролушке, у срезу врачарском, округа београдског, и образује за себе општину под називом: „општина миријевска“.

да се село Дупљани, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине видровачке, у срезу неготинском, округа крајинског, и образује за себе општину под називом: „општина дупљанска“.

да се село Вучић, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине мирошевачке, у срезу лепеничком, округа крагујевачког, и образује за себе општину под називом: „општина вучићска“.

да се село Дубочана, по изјављеној жељи својих становника одвоји од општине глоговичке, у срезу и округу крајинском, и образује за себе општину под називом: „општина дубочанска“.

да се село Танда, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине горњанске, у срезу поречком, округа крајинског, и образује за себе општину под називом: „општина танђанска“.

да се село Пајазитово, са засеоцима М. Шењом и Миронићем, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине лужничке, у срезу и округу крагујевачком, и образује за себе општину под називом: „општина пајазитовачка“.

да се села: Пироман, Бровић, Трстеница, Лончани, Јошева, Љубинић и Милорац, по изјављеној жељи својих становника, раздвоје од општине пироманске, у срезу посавском, округа ваљевског, па села: Пироман и Бровић да образују за себе општину под називом: „општина пироманска“; села Трстеница и Лончани да образују за себе општину под називом: „општина трстеничка“, а села: Јошева, Љубинић и Милорац да образују такође за себе општину под називом: „општина јошевачка“.

да се село Стубица, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине сењске, у срезу параћинском, округа моравског, и образује за себе општину под називом: „општина стубичка“.

да се село Доња Рача, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине мирошевачке, у срезу лепеничком, округа крагујевачког, и образује за себе општину по називом: „општина доњо-рачанска“.

да се село Шуљковац, које је до сада било у саставу општине бунарске, у срезу беличком, округа моравског, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од ове општине и споји са општином драгоцветском, у истом срезу и округу.

да се села: Стапања, Бресно Поље, Велуће, Риђевштица, Округлица, Омашница, Голубовац, и Тоболац, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине стапањске, па села Стапања и Бресно Поље да образују за себе општину под називом: „општина стапањска“, села: Велуће, Риђевштица и Округлица, да образују за себе општину под називом: „општина велућска“, а села: Омашница, Голубовац и Тоболац, да образују такође за себе општину под називом: „општина омашничка“, — у срезу трстеничком, округа крушевачког.

да се село Глоговица, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине глоговичке, у срезу и округу крајинском, и образује за себе општину под називом: „општина глоговичка“.

да се села Маслошево и Пласковац, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине блазнавске, у срезу јасеничком, округа крагујевачког, и образују за себе општину под називом: „општина маслошевачка“.

да се села Гривац и Опланић, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од садање општине опланићке, у срезу гружанском, округа крагујевачког и образују за себе општину подназивом: „општина опланићка“.

да се села: Засеље и Каленић, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине глумачке, у срезу пожешском, округа ужичког, и образују за себе општину под називом: „општина каленићка“.

да се села: Габровница и Татрасица, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од општине горњо-каменичке, у срезу заглавском, округа тимочког, и образују за себе општину под називом: „општина габровничка“.

да се село Љубичевац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине грабовичке, у срезу кључком, округа крајинског, и образује за себе општину под називом: „општина љубичевачка“.

да се село Вукосавац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине јеловичке, у срезу јасеничком, округа крагујевачког, и образује за себе општину под називом: „општина вукосавачка“.

да се села: Волуја и Буковска, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине нересничке, у срезу звишском, округа пожаревачког, па за себе образују општине и то: село Волуја под називом: „општина волујска“, а село Буковска под називом: „општина буковска“.

да се село Турија, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине кучевске, у срезу звишском, округа пожаревачког, и образује за себе општину под називом: „општина туријска“.

да се село Бискупље, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине затоњске, у срезу рамском, округа пожаревачког, и образује за себе општину под називом: „општина бискупљанска“.

да се село Љубиње, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине гаревске, у срезу рамском, округа пожаревачког, и образује за себе општину под називом: „општина љубињска“.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 21. августа 1902. године, ПМ 21356 у Смедереву.

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

НЕОСТВАРЉИВЕ ЗАКОНСКЕ ОДРЕДБЕ

Саопштва Дим. С. Калајџић
члан Пореске Управе

Признајемо, да ће сам наслов нашега чланка изгледати многим и незгодан и невероватан, јер он казује: да има и таквих одредаба законских, које се не могу извршити.

Али и ако је та неверица чак и разумљива, јер заиста изгледа доста чудновато, да извесни закони садрже и такве одредбе, које се не могу извршити ни применити за све време трајања њиховог, опет она не може оспорити факат, који постоји и којим се ми баш и мислимо позабавити, како би скренули пажњу надлежних, да ове празнине законске отклоне и поправе.

За сада ћемо се задржати само код двеју одредаба, а доцније ћемо изнети све оне случајеве, за чије смо постојање сазнали било случајно у току нашега службовања, било нарочитим проучавањем закона.....

Једна дакле, од одредаба, које се не могу никад извршити, налази се у тачци 1. §. 389. кр. законика.

Она гласи: „затвором од једнога до три дана да се казни: 1. воденичар, који више ујма узме него што му припада.“

Као што се из ове одредбе види, она одређује казну за воденичаре, који би узимали више ујма, него што им припада, те ће се многи запитати: по чему је она онда неостварљива, кад је овако јасна и одређена? али та неизвесност престаје одмах, чим се напомене та околност, да ова одредба не одре-

ђује: колико воденичар у опште сме и може узети на име ујма, те да би био кажњен, што је ту меру прекорачио.

Доносећи ову законску одредбу, законодавац је пропустио да одмах одреди и величину награде, као што је то учинио код интереса на новац, и онемогућио и саму примену ове одредбе.

Ето, у томе недостатку законском, што није одређена величина ујма, лежи немогућност извршења поменуте законске одредбе.

Верујемо, да ће многи рећи, како се узимање ујма одређује према приликама и местима, и да тако утврђено стање не сме бити прекорачено, или ако би се то учинило да тада има места казни по § 389 т. 1. крив. закона, али ми такве приговоре унапред одбијамо.

Јер, кад законом није одређена величина ујма, као награде за млевање, онда њу може одређивати сопственик воденице по своме нахођењу и једнострано, а ствар је добре воље помешара, хоће ли доћи у ову или ону воденицу.

Претпостављамо и ту могућност, да ће неко тврдити: како се ово законско наређење и не односи на сопственике воденица, него на саме воденичаре, дакле оне, који у име газде наплаћују ујам, и да би ова казна имала да дође онда, кад они преко овлашћења својих газда, наплате више ујма него што треба, и одмах хоћемо да и на ту претпоставку одговоримо.

Овакво схватање ове одредбе не би могло да опстане из ова два разлога: прво што би сопственик воденице или млина увек могао да изигра примену овога наређења тиме, што би потврдио, да је ујам наплаћен по његовом наређењу, а он има права да овој одређује како хоће; а друго, што је у многим местима воденичар сам сопственик воденице, те је из разлога, што он има права да одређује величину ујма, искључена примена овога наређења.

Савршено је, дакле, немогуће применити поменуту одредбу све дотле, докле се законом не одреди величина ујма, који се од помешара сме узети.

Друга одредба законска, која је такође мало остварљива, налази се у §. 392. кр. законика и гласи: „исто тако, који би вино, ракију и друго пиће, на које се акциз плаћа, крчмио онде, где акциз постоји, а не би акциз платио, да плати акциз, и од свакога акова пића по један цванцик за казну.“

Да би се утврдило, како је и ова законска одредба скоро неостварљива, потребно је прво да објаснимо: који су то случајеви у опште могућни да неко крчми пиће онде, где акциз постоји.

У колико је нама познато, само су два случаја, који изазивају питање о примени поменуте законске одредбе, а то је кад из извесних крајева наше отаџбине, где роди вино или ракија, сопственици ових носе ове на продају у друга места, или кад сами мештани крчме своје сопствене производе.

Крушевачки и нишки округ одликују се тиме, што први ракију а други вино, носе у суседне округе и крчме с кола, по улицама сеоским и варошким не узимајући никад нарочите зграде за овај посао.

Та, дакле, два случаја могла би у опште бити предмет примене поменутог законска наређења, само кад не би овој примени претходило питање: шта се разуме под називом: *Крчмљење пића* и који појам ова реч одређује.

Јер, и ако је етимолошки значај ове речи јасан, опет за примену поменуте законске одредбе не може имати исти значај, који има у говору.

Тако, док се у говору под крчмљењем разуме све оно, што се не продаје ђутуре — укупно, без мере — па биле те количине велике или мале, дотле се по закону за појам крчмљења тражи, да је то на ситно, на мало.

Потврде за ово схватање налазимо у многобројним пресудама полицијских власти, које су кажњавале појединце, што продају вино или ракију на литар и два, узимајући да је то крчмљење, а ослобођавале све оне, који су продају вршили на 20—30—50 литара уједан пут.

Ово гледиште појачано је чак и од стране нашега законодавства, јер је појам крчмљења обележен чл. 2. закона о крчмарини, од 19. јуна 1882 год. овако: „под крчмљењем пића разуме се точење пића на количине мање од 12½ килограма а у отвореним судовима.“

Ако би, дакле, за примену §. 392. узели као основицу овај појам, ма да је овај закон укинут те више не важи, онда би могли још и учинити ову одредбу остварљивом. Али како наређења укинутог закона не вреде, то ипак настаје питање: шта се има разумети под крчмљењем, па онда и питање: на које се количине има однети поменуто наређење §. 392. нарочито у случајевима, кад се продаја врши на бурад, чабровима или иначе без мере на литар и килограм.

Тек онда, кад се у овој одредби означи шта се разуме под крчмљењем, моћи ће она бити остварљива, а дотле биће стално предмет спотицања општинских и полицијских власти и повод за сукоб између продаваца и општина, које акциз наплаћују.

Овде нам је згодно напоменути, како много греше полицијске власти, осуђујући за механисање оне, који продају своје производе на литар и два у својој кући, и то не на тај начин што би се то код њих попило, већ што би купац то однео својој кући, изједначавајући то са недозвољеним механисањем.

ФЕНОМЕНОЛОГИЈА СПИРИТИЗМА

Од Д-ра Б. Петронијевића.

2. Феномени материјализације и трансфигурације.

(Наставак)

Њега већ изгледа има много вероватније у другом случају који Аксаков наводи, а који се односи на материјализацију цвећа. Те чудне материјализације десиле су се особито добро и дале су сјајне резултате у седницама држаним у Нукастлу са медијумом г-ђом Есперанс (Mrs Esperance) и материјализованим обликом који се називао Јоландом (yolanda) и издавао се за једну младу арапску девојку. Од различних начина материјализације једне биљке, које наводи Аксаков, ја ћу овде навести само један, најважнији.

„Постанак једне биљке у воденој флаши у седници од 4. Марта 1880 овако је описао г. Оксли у 8-ом броју „Herald of Progress“, листу који излази у Нукастлу: „Изразећи из кабинета, дала је Јоланда знак да се донесе водена флаша, вода и песак, и позва г-на Рајмерса, да по нашим инструкцијама наспе нешто воде и песка у стаклену флашу водену. Затим она мету флашу готово на средину собе, и пошто је направила неколико превлачења руком преко ње, покри је са једном малом лаком покривком од белог штофа, и врати се натраг у кабинет, удаливши се од прилике за три стопе од флаше. У тренутку ми видесмо како се нешто диже и шири, док не достиже од прилике висину од 14 стопа. Она се за тим подиже и скиде покривку и ми видесмо биљку са извесним бројем зелених листова како израшћује из водене флаше са правим коренима, стабљикама и листовима Јоланда подиже флашу са биљком, пренесе је на место где сам ја седео и метну ми је у руке. Ја узме флашу, и ја и мој пријатељ Калдер (Calder) испитани смо биљку подробно; она је *тада била још без цветова*. Ја метнух флашу на патос од прилике две стопе далеко од мене, и кад се Јоланда повукла у свој кабинет, јавише се лупњава по алфabetу. Погледајте сад на биљку“, би јављено, и мој пријатељ Калдер, узевши флашу у руке, повика: „Ај, па ту је и један цвет на њој. За неколико минута, за које је биљка стајала код мојих ногу она је порасла за шест стопа, још је више листова добила и развила велики и леп један цвет шарлах боје“. (An. und Sp. I. B. стр. 131—2). Даље спомиње Аксаков како је другог дана г-н Оксли чак биљку и фотографисао, и како је та биљка била *Jhoga crocata*. Треба још поменути, да се овај феномен материјализације једне биљке вије десио на начин, као што се он обично дешава, т. ј. тиме што је друга једна биљка била ту, која је служила за медијум, већ без икаквог другог медијума биљка је просто израсла из воде и песка који су се налазили у флаши. То показује, да је се у песку или налазило семе речене биљке, или да је оно под утицајем медијумистичке снаге медијума донесено (апортирано) с поља у песак и ту се развило опет под утицајем медијумистичке снаге. Чим је клица дата, овај појав не би ничега неприроднога више имао на себи:

просто би се морало претпоставити, да биљке много брже расту под утицајем нервне снаге медијума него под утицајем светлих зракова сунчевих, баш исто тако, као што је експериментално утврђено, да биљке много брже расту под утицајем електричне светлости него под утицајем дневне светлости, и онда не би ни у овом случају било ни трага од материјализације. На послетку да поменемо пример материјализације метала помоћу медијумитета метала. Ево шта се десило у једној седници:

„Исти материјализирани облик материјализирао је једном један златан прстен, чију је тврдоћу доказао ударом о звонце и притискивањем о наше руке; чудновато је било, што је медијум, да би омогућио процес материјализације, позајмио од једнога од присутних златан ланац, ставио га на сто и превлачио преко њега рукама, као да је хтео из њега да извуче „финије елементе“ (An. und Sp. I, s. 141). У вези са овом појавом материјализације претена помиње Аксаков и један пример чисте дематеријализације једног златног прстена. То се десило у једној седници са г-ђцом Кат Кук (сестра поменуте Флоренс Кук) у Лондону:

„Гђа Кук (мати медијума) предала ми је у руке два златна прстена, које сам метнуо у руке Дилијево (материјализирани облик тако се звао), која их метну на прсте. Ја сам јој рекао да би боље било да их, пошто их не можз носити у духовном свету, врати натраг мени, да их дам гђи Кук. Она свуче прстење и даде ми их у моју десну руку. „Држите их чврсто“ рече ми, „јер их хоћу да растворим“. Ја сам прстење држао чврсто међу рукама, али они су постајали све мањи и мањи, и за пола минута били су сасвим ишчезли. „Овде су“ рече Дили и показа ми прстенове у својој руци. Ја их узех и дадох их г-ђи Кук“ (An. und Sp. I, s. 140).

Може се с поузданошћу тврдити, да у оба ова случаја није било ни материјализације ни апорта, већ да је појав материјализације чиста халуцинација и ништа више. Виђени прстен, као и његов удар о звонце као и притисак које су од њега осетиле руке, све је то халуцинација, коју медијум својом хипнотичко-медијумистичком снагом производи у присутнима; од материјализације нема ни трага ни гласа. То је још много очитије у другом примеру. Ту прстенови и нису ишчезли него су просто са једне руке пренети на другу, и док је то пренашање од стране медијума, без сумње помоћу његове медијумистичке снаге (или и директно рукама) вршено, медијум је сугерирао својом магнетичном снагом свима присутнима како прстенови на руци онога, што их је имао, бивају све мањи и мањи док на послетку сасвим не ишчезну. Од материјализације и дематеријализације у оба ова случаја нема дакле ни трага ни гласа.

Објашњења која сам дао о наведеним случајевима претпостављају већ знање о томе, шта је халуцинација, шта је илузија, трансфигурација, моћ магнетисања од стране медијума итд. међу тим ми у свему томе још нисмо говорили. Ми ћемо о томе говорити одмах у идућем пододељку, јер је ту много згодније изнети опширно објашњења свих ових појмова, пошто ћемо ту имати са појавама, које се дају само онда природно објаснити, ако се потанко познаје природа свих ових фактора. То је истина већ случај и за ове наведене појаве материјализације мртвих објеката, али то важи у много јачем степену за материјализације живих објеката на које сад прелазимо.

б. Материјализације и дематеријализације живих објеката.

Као што смо поменули, материјализације живих објеката могу бити или материјализације појединих облика људског тела — јер се само у људским телима јављају духови — или у материјализацији целог људског тела, које служи исто тако као организам умрлог духа, као што организам живог човека служи живом духу. Органи људског тела материјализирају се по хронолошком реду њиховог развића овако: Најпре рука, затим лице, па онда попресе и на послетку цело тело.

Све се појаве материјализације, које ћемо навести, дају свести на чисте халуцинације и илузије. Да не би морао поново излагати оно што сам већ једном изложио у поменутом моме спису о „Спиритизму“, ја ћу овде исписати цео пасус који се о томе тамо налази, (обраћајући читаоцу пажњу на то, да о природи хипнотизма прочита још и оно што је о томе опширно изнесено на стр. 11—15).

РЕФЛЕКСИДНЕ РАДЊЕ И КАЗНЕНО ПРАВО

(Свршетак)

Нарочиту драж за нас имају неки предмети, кад нам се покажу у извесном облику, нпр. као особито глатке, сјајне површине, или као кадиџа и т. д. Да су они у таквом стању оку пријатни, види се по томе, што тражимо, да се о том њиховом својству уверимо чулом које око догуњује, а то је пипањем, да нам оно каже, је ли заиста тако. Може бити и због тога то чинимо, што хоћемо, у утиску што смо оком добили, још и пипањем да уживамо. И ово, што важи за већину људи, важи нарочито и много више за мање образоване и за децу, који у свашта што виде, а интересује их или им је по вољи, морају и да дирну; поглед им није извешан и зато га морају допуњавати пипањем. Оно: „публика се моли, да ствари не пипа,“ што се, као опомена, налази исписано над предметима по изложбама, има сасвим свога разлога, јер пипање и дирање ствари, као што бива сасвим свесно, бива и несвесно: низ глатку, оку пријатну површину сваки хоће и руком да мазне; сликар осети како га нешто гони, само ако је могуће, одмах на њој што да нацрта; несташни младићи шкрабају по њој; а сваки, који може бити тек с каквог моста гледа и посматра мирну и као какво огледало површину воде, хоће бар на тај начин да је се додирне, што ће на њу пљунути. Ако само добро посматрамо ове појаве, видећемо, да у њима имамо много неодољивог и аутоматског. И заиста, има пуно повреда туђе имовине, које изгледају учињене из највеће пакости, а оне у ствари долазе и потпуно се објашњавају овим „морам да пипнем.“

Ту по свој прилици долази и појав, да тако звана жива ограда, која би била поред пута где је пролаз велики, увек бива сва поискидана и очерупана. Поједине гранчице и листови стрче и чисто вас зову да их ухватите; пролазници махом одазивљу се томе, и ухвативши их, не пуштају их док их не откину. Да ово сасвим рефлексивно бива, доказ је та околност, што људи махом и не знају за то и што, питани о томе, очевидно сасвим савесно поричу и да су што чинили.

Много пута човек непосредно реагира на ствар, која није ни мало крива за непријатност која му се догодила, али му је при руци. Гледао сам једном неког јахача како седла коња; кад притезаше колан коњу, пуче једна пређица на колану и он снажно удари коња, који, као што се може мислити, ништа за то није био крив. Томе слично чинимо сви. И ми бацимо књигу на сто, дупимо вратима, режући што ножем или радећи што ма којим оруђем, ако се њиме повредимо, потегнемо овим о земљу, а сви ми, као ни онај јахач што је коња дупио, не бисмо то чинили, кад би између тога било једног тренутка времена за право смишљање — дакле све то није рефлексни покрет него рефлексивна радња.

То исто, само у другом облику, дешава се често, кад неко држи у руци какво оруђе а поступа тако, као кад тога не би било у руци. Мајстор је, нпр., у послу са својим шегртом; овај ради некако невешто и неспретно и мајстор хоће, због тога, да га муне, али заборави да му је у руци чекић, или нож, те га тако њиме муне или удари. На тај начин има пуно учињених тешких телесних повреда и обично се мисли да су то дела учињена на мах у „превеликом, зверском гневу.“ Посмотри ли се тачније случај, наћи ће се друго: шегрт ради неспретно, на то, по правилу, реагира мајстор ударајући га празном руком, тако, да је ово постао покрет који се по себи разуме, радња која сама од себе долази. И сад је шегрт био неспретан, наступио је тренутак за рефлексиван покрет и, како једва да су штогод могли бити ангажовани центри свести, то није ни узета у обзир околност, да је у том тренутку рука наоружана, него се чисто рефлексивно ударило баш тим оружјем.

Тако нешто дешава се често, нарочито међу сељацима, кад више њих некога, може бити пред механом, злостављају. Неко, који у томе нема учешћа, пролази, па и он злостављаног људског ногом. Види да овог злостављају, па мисли: тај је нешто крив, зато га и ударају, дакле и ја да га љушим. Кад би за тренут један пустио у посао центре свести своје, било би му јасно, да се то њега ништа не тиче, да је тучен може бити баш невин; но како до тога није дошло, радио је рефлексивно.

Истог су може бити значаја и радње, које постају из, чисто неодољивог, нагона за подражавањем. Ту не долазе по-

Познато је из обичног хипнотизма, како хипнотичар може хипнотисаноме сугерирати да је ова или она личност, н. пр. краљ, просјак и т. д., хипнотичар је дакле у стању да транс-фигурира личност хипнотисаног. Тако исто у врло великој већини појава материјализације, сам медијум као аутоматски (или и под утицајем магнетизера) призивајући на жељу присутних овај или онај дух, уобрази у својој сомнабулији да је он сам та личност, коју дозива, те сугерира у исто доба и присутнима халуцинацију или илузију те личности. Ако је личност сомнабулу непозната, он под утицајем присутне личности која дух познаје несвесно од ње прима халуцинацију те личности, па је онда после својом магнетском снагом преноси на све присутне. Да би се дакле могле објаснити појаве материјализације потребно је претпоставити, да сомнабул не само да је способан, да под туђим утицајем или и сам од себе падне у стање сомнабулије, него да и он сам има моћ магнетисања и стварања сугестија и сомнабулних стања у духу присутних. Да је томе тако најбоље нас утврђују саме појаве материјализације. Појаве материјализације у присуству једног извесног круга личности све су многобројније и за све чланове његове све опажљивије, што се већи број седница са истим кругом држи. Тако у почетку седница само се извесним члановима јављају руке, док оне другима остају невидљиве; тек после неколико седница постају искази присутних о томе шта су у седници видели идентичнији. Као што сваки хипнотисани чини отпор сугестијама хипнотичара, тако исто дакле и сваки од присутних чини отпор сугестијама самога медијума. Присутни се при томе налазе у стању полусомнабулизма, т. ј. у стању будноће са извесним халуцинацијама и илузијама. Кад се ово претпостави, онда се појаве материјализације објашњавају на сасвим прост начин; истина је што тврде спиритисте да виде руке и цела тела духовна, да опажају како их те руке додирују а све је то истина, али је све то халуцинација и илузија наметнута од стране медијума присутнима. При томе или су појаве материјализације чисте халуцинације или су само илузије. Халуцинација је слика сећања потенцирана својим интензитетом до реалне преставе, али без реалног објекта, који би тој представи одговарао, а илузија је опет така иста слика сећања али са реалном подлогом, само не оном која јој иначе одговара. Илузија трансформира један реалан објект, те место њега видимо нешто друго, док халуцинација просто опажа нешто онде где ничега нема. Већина појава материјализације може се непосредно свести на сам медијум, т. ј. сам је медијум ово што се јавља као дух. При томе медијум производи у духу присутних илузију као да је он нека друга личност, и то она личност коју присутни желе да виде. Ако се при томе и медијум види поред духа, онда је на место медијума чиста халуцинација његова, а на место духа илузија коју сам медијум изазива у духу присутних.

Поред целих људских облика који су сами доста ретки, најчешће се, и то врло често, јављају материјализоване руке. Реалитет тих материјализација руку мисле спиритисте да се може доказати на ових пет начина:

I. Тиме што су материјализоване руке виђене од више присутних, који се слажу у својим исказима.

II. Што су виђене и у исто доба и опипане од више присутних, који се слажу у својим исказима, и то тако да су чулни утисци оба чула у потпуној хармонији.

III. Што производе физикална дејства, као кретање предмета пред очима свих присутних.

IV. Што производе стална физикална дејства, и то:

- Писање у присуству више *присутних* лица;
- Отиске на мека или опрњена тела;
- Присутне личности изводе извесна дејства на једну и исту руку;
- Гипсане форме;
- Фотографије;

V. Мерењем, особито кад се материјализира цео људски облик.

(Наставиће се)

дражавања, која постају у току дугог времена, као кад син оца, жена мужа или муж жену мало по мало копира, кад се привикава дијалекту земље у којој се дуго живи и т. д.; него у категорију радња које посматрамо долазе само подражавања која брзо, одмах наступају. Сваки зна како му је тешко не подсмевати се, кад ко у говору чини чудне покрете телом, замуцкивања или какве гримасе, и, из тог баш разлога, има доста људи, који томе одмах подражавају, а то не би чинили, кад би помислили, како непријатних последица може бити од тог мајмунисања и подражавања.

Како се далеко може у том ићи, испричаће нам психиатар из главе о хистерији, епилепсији, кореји, а познати су и појави с флагелантима (XIII до XV столећа, када су присталице ове секте, шибајући се узајамано, испаштали грехе), ендемичне игре извесних дервиша, извесни историјски догађаји и т. д.

Као последња још група нека је поменута она група појава, где неко, услед осећања да сад „мора нешто урадити,“ рефлексоидно учини ма шта, али то што је урадио по правилу је сасвим против циља који има. Гледао сам једном неког младог човека, како је извесним изненадним сусретом дошао у крајњу пометњу, па, не знајући шта ће, а осећајући да нешто мора чинити, учини нешто што му ни мало не треба — баца свој штап од себе. Очевидно осећао је, да је дошао тренутак да уради нешто, да поздрави и стане, или да окрене главу на другу страну, или да сасвим побегне на другу страну), но како он не знађаше шта треба да учини, то учини нешто што му тада једино не беше тешко, а то је да баца штап који држи у руци — колико да се види да је нешто урадио. Неки господин, рецимо Петар, хтеде са женом и децом да отпутује; беше ваздан тешкоћа: жена не беше готова, путнички сандук не да се закључати, деца чинише разне сметње и закерања, но, најпослед, седоше једва једном сви у кола, а кочијаш увераваше како је већ крајње време за железницу. Но сад се сети један од малишана, да су заборавили понети тицу канарину са кафезом; искочи из кола, журно оде уз степенице, али се задржа толико, да је Петрово нестрпљење превршило већ сваку меру. Најпослед, малишан и тица су ту, кола се кренуше; тица, ненавикнута на овај транспорт, лепрша непрестано крилима, а у томе протури некако главу кроза жицу, те стаде пискати и копцати се. Јасно је, да се нешто мора радити: Петар узе да прстима згура натраг главу у кафез, па, сасвим природно, смрска главу миле тичице, која сад вишаше мртва. Наравно да Петар није хтео да никакво зло да учини овој животињици и наравно да би он, да је само за коју секунду промислио, знао, да, овако радећи, мора смрскати главу тичију, али је он радио без потпуног дејства центара свести, дакле рефлексоидно.

Да резумирамо шта смо хтели овим до сада да представимо. Сваког дана се уверавамо, да, судећи о каквој кажњивој радњи, не можемо доћи до закључка који би нас задовољио, ако објашњења за њу тражимо само у гневу, навици, расејаности, неодољивом нагону и т. д. Тиме је само представљено како се она догодила, па и то само у извесном делу, али није објашњено и зашто се радило баш тако а не друкче, нити на тај начин може бити генерализовања ових, привидно сасвим различито суђених а ипак једне категорије, догађаја, и, што се види као главна ствар, ту још нема никакве створене основе, са које би се систематски процењивала одговорност код таквих случајева.

Испадне ли нам, пак, за руком, да велике низове кажњивих радња доведемо под једно шире гледиште и да их са тог гледишта испитујемо, онда је питање дубље схваћено, ухваћен му је корен, те ће бити више једнакости и сигурности у расправљању његовине. Онда ће се свакојако у сваком поједином случају испитати прво то, да ли је догађај у истини рефлексоидна радња, што неће бити тешко, кад се знају границе овим радњама са сваке им стране. Али кад се сазна да је догађај рефлексоидан, није тиме још никакво решено и питање о кривичној одговорности или урачуљивости, јер ова није никако искључена за све такве радње, него мора бити нарочито испитана за сваки поједини случај. Пре свега треба да имамо конструисан типски случај једне рефлексоидне радње, а он ће нам бити онде, где је извешан покретач, који би иначе у потпуној свести изазвао *аромисљено* дело, делајући овде у мањој свести, покренуо радњу, при којој су центри свести само *од чести и посредно* пословали.

Кад је у конкретном случају констатован такав ток радње, дакле кад је сигурно да је она рефлексоидна, мора се оно што је изазвало, покренуло радњу нарочито испитати, т. ј. треба бити на чисто с тим, да ли је оно, што је изазвало рефлексоидно дело, било природе такве, да може бити стања неодговорности. Тај посао испитивања неће бити уштеђен, дакле, тиме што се признаје рефлексоидна радња, што је, може бити, у опште има у таким случајима, јер казнено право има да се примени свуда, где има везе између онога што на радњу креће и воље, и онда свуда, где год те везе и одношаја има, *мора се на вољу дејствовати казном*. У томе погледу сасвим је све једно посматрали ми свет с гледишта материјалистичког или енергетичког; ми и не сумњамо у то, да дух и његове различне еманације, дакле и изјаве воље, могу бити само продукт појединих телесних фактора, било да ови делају сами по себи или по утицајима с поља. Обоје ово у друштву: радња телесних момената и утицај с поља дају правац ономе што долази као резултат њихов, који долази у свет као изјава воље. Ако буде подстицаја за радњу, делаће прво унутрашњи моменти, моменти телеснога строја, и друго спољњи моменти, међу које долази и моменат казне за радњу, ако би била извршена. Сви ти моменти делају по природним законима, дакле неминовно, и у датим приликама може бити само један резултат. У колико, дакле, не би могло бити речи о слободи воље, дотични у даном случају мора тако и никако друкче радити, али *сасвим доследно баш због тога не сме се нацупити ни дејство казне, јер је претња њоме баш један од творачких момената, и то један од најјачих*. Можемо бити колико хоћемо уверени да воља није слободна, ипак нико не сумња у то, да би се број злочина грно повећао онога часа, када би све казне биле укинуте. Казне, морају, дакле, садејствовати као један од најмоћнијих момената, кад се нека личност у ком случају стане решавати на злочин.

У наведеним случајима рефлексоидних радња не бива никакво решење, оно што се ту догађа иде и сувише брзо, али ипак оно што на дело покреће бар овлаш и површно је у свести, а за толико морају у свести показивати дејства сви моменти који доприносе да се дело учини или не учини, па дакле за толико на ово има ту утицаја и казна, којом закони прете.

У питању, да ли у извесном случају дотично лице стоји кривично одговорно за своју рефлексоидну радњу, треба издвојити све моменте који су при том делали, констатовати који од њих улазе у рачун као свестан који као несвестан покретач, и изнаћи да ли је он том приликом морао бити толико јак, да се даде објаснити њиме рефлексоидна радња. Није ту главно да се огласи невиност за радњу рефлексоидну, јер ако ње има урачунавање је искључено, него је од важности сазнати да ли се баш морало ићи за таким покретачем и да ли се може бити могло уздржати. Узмимо н.пр гнев, пометњу, урођену навику и др., па, ако је тога при коме делу било, питање које треба разјаснити јесте: да ли је овај покретач у даном случају био јак, да су представе које су имале да спречавају, а таква је била и представа казне којом се прети, подлегле и тако неминовно да је морала доћи рефлексоидна радња.

М. П. Јов.

ТЕЛЕСНЕ И СМРТНЕ КАЗНЕ

КОД СВИХ НАРОДА И У СВИМА ВРЕМЕНИМА
ДРУГИ ДЕО. — ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ

18

Ш и б а њ е

(Наставак)

А то што је шибање повлачило за собом прогонство из земље и тиме кажњенога чинило и бешчасним — по законик у Терезијана настајало је још и жигосање — још је више погоршавало то казнено средство, јер је тиме шибање постајало не само казна тела него и казна части. С тога научењаци нису били сложни у томе да ли да се допусти да се та казна, као што се то код осталих телесних казни смело чинити, одма после публикације и изврши, или да се преступнику остави бар неколико дана времена да би нашао прилике да предузме још једну одбрану. На челу бораца за први поглед стајао је Сагр-

zow, a за други поглед водио је Justus Oldekor. Наравно да се нису могли сложити, те је за кривца то веома важно питање било остављено судијама да га решавају по својој вољи. А и није било лако мењати један обичај који је хиљадама година постојао и свакојако је од прастарог доба сматрано да ту казну одмах после публикације треба извршити. Кад је се доцније почело дизати све више гласова за укидање шибана, па и тешких гласова, као што показује пример виртенбершког херцога, тада су присталице те тешке казне говорили да је та казна постојала у свима временима и код свих народа и да нема никаква разлога тако одједанпут укидати то казнено средство које је својим великим раширењем по целом свету и својом великом старошћу довољно доказало своју вредност. Тај аргуменат јако је деловао, јер глас виртенбершког херцога Јована Фридриха остао је нечувен или бар није имао успеха, јер је казна шибана одржала се још преко 150 година и у разним земљама постоји и данас још, и ако не под старим именом.

Кад почнемо испитивати због којих је преступа досуђивана казна шибана, то се ред појединих преступа једва може исцрпети, а осим тога било је случајева кад је већ досуђена смртна казна претварана у казну шибана. И у средњем веку кад је празновера била тако јака и тако раширена било је ипак људи којима није ништа свето и који се ничега не боје. Такви људи нису се ужасавали од тога да отварају гробове и да мртве пљачкају или да се пењу на вешала и да обешеноме свуку и украду хаљине, те је се дешавало да на вешалима виси гола лешина. Наравно да је такав приказ врећа осећање стида и зликовци који су то чинили бивали су шибани и прогоњени из земље. А да је се при том тако строго судило поглавито због повреде стида а не због крађе, којом нико није био оштећен, види се из тога што су такви лопови који су обешеноме само испразнили џепове, не скидајући одело с тела, кажњавани само благим казнама, већином само са неколико дана затвора. Године 1627 био је обешен један лопов који је један део пљачке сакрио у своје хаљине. За то је знао други један лопов, коме то сакривено благо никако није давало мира. Најзад савлада он страх и грозу од већ усмрделе лешине која је већ 8 дана висила, и поспе се у поноћ на вешала да дигне то благо, али нађе само три форинте, што наравно није била никаква награда за толику муку, а осим тога дело се и открије. Али га лајпцишки суд осуди само на 6 дана затвора. Нису строже, бар у Лајпцигу, кажњавани и они милосрдни хришћани који су скидали преступнике са вешала или са точка да би их сахранили.

Највећи број шибаних чинили су тако звани falsarii. Тешко је набројати шта се све звало falsum. Оно што се данас зове фалсификовање ни из далека не одговара пређашњем појму који је обухватао falsum: кривоклетство, фалсификовање докумената, превара, фалсификовање животних средстава, ношење туђег имена, стециште, подметање детета, лажна оптужба, и још разне друге ствари; а пре свега под појам criminis falsi долазило је кад је судија намерно извијао право, кад је фалсификовао протоколе и т. д. У свима тим случајима кривац је добијао батине, па је после прогоњен из земље. Ту казну имали су да претрпе и сви чиновници, судије и т. д. који су доносили неправедне пресуде ex malitia, odio, aut amore pecuniae scienter et dolose.

Прилично раширено у старо доба било је тровање, кад вештина лекара није била толика као данас где се тровање лако може доказати. А пре је тровач имао више изгледа да остане неоткривен. Ако је неко покушао да другог отрује, сипајући му отров у јело или у пиће, то је он, ако у преступу није успео осуђиван на шибанање и на прогонство из земље. Па и убица је често пролазио само с батинама и прогонством из земље а да не изгуби живот а то је бивало онда кад се лекари нису слагали у мишљењима, јер у пракси бива често да лекари неку рану не сматрају за самртну, и ако рањени на послетку од ње умре. Суд онда није могао доносити смртну пресуду.

Ко је жену у трудном стању тако злостављао да се она од тога разболе и роди мртво дете, обично је осуђиван на шибанање и прогонство из земље. У једном случају који је био близу убиства, лајпцишке су судије осудиле злочинца да му се одсече десна рука и да се прогна из земље, сматрајући да је шибанање тежа казна. Тако исто строго кажњавали су и паликуће. И онај који је тукао своје родитеље био је прво шибан па онда протеран.

Тако су исто кажњавани и морални преступи. Пропале девојке обично су шибали. Слободна женска или удовица која је погрешила с којим ожењеним, дакле која је чинила браколом, нежењен који је са удатом женом чинио браколом, нежењен који је са неудатом Јеврејком живео у блуду, сељак који је проводио блуд са каквом племићком, — сви су ти шибани. Тако је кажњавана и содомија; тако су кажњавани и куплери и куплерке. Тако је кажњаван и човек који је злоупотребио полу-делу женску или женску у спавању.

Велику строгост којом су морални преступи кажњавани често су по неке жене гадно злоупотребљавале. Бивало је по неки пут да каква жена оптужи неког ожењеног човека да ју је завео, и то није остајало без последица. Вечито је човек знао да се због тога излаже опасности да претрпи ту ужасно тешку казну, то је по неки бивао приморан да купи ћутање те жене, и ако је био уверен у своју невиност. Данас су те казне за браколом много блаже, али некада је ствар за оклеветаног мужа стајала много горе и појмљиво је да су се тиме пропале женске умеле да користе. Али нису се сви мужеви тако бојали суда; многи су од њих разводили бракове због тога са својом женом, и онда су те женске које су се тужиле кажњаване шибанањем и прогонством из земље. А врло је сумњиво да је се окривљени могао очистити заклетвом.

Ови преступи које смо навели и који су сви на исти начин кажњавани, могу бити довољни, али свакојако то нису сви. Ма како да је тешка казна шибана, ипак је у свима временима било религиозних фанатика, који су се драговољно шибали ради спаса своје душе пошто су веровали да чине богоугодно дела, пошто су сами себе немилостиво, крваво шибали. Било је секаста које су се шибале. Зрело гледано на затегнута религиозна вежбања била су управо хуљења на бога, јер је тако бог излазио као крвожедно биће, које ужива у проливању крви. По томе није хришћанска мисао која је у основу тој манији шибана. Али пошто та религиозна заблуда нема никакве везе са правим казнама, то о њој овде нећемо даље ни говорити.

Сл. 31. — Шибанање кнотом у Русији.

Поменули смо већ да је казна шибана прастара, да је била раширена по целом свету и да се и данас примењује у неким земљама, као у Русији, Америци, Африци и Азији. Данас у колико ми знамо нигде се више не бије протом него бичем, кну-

том и сличним оруђима али принцип је остао исти па и дејство казне.

Шiba је често примењивана код војника. Тај систем опомиње на старо мојсијевско право, пошто ту казну није извршивао један него сви војници. Злочинцу су свлачили горње хаљине и тада је морао проћи путем, с чије су обе стране стајали војници. Сваки од ових шibaо га је тада по голим леђима. По неки пут је осуђени морао проћи тим путем и два пут, три пут и више пута. Да је таква шiba била гора него батинање јер је добијао више удараца и у бржој наизменици.

Сл. 32. — Шiba код војника.

У школским казнама прут је од увек играо велику улогу и он је био најомиљеније средство за дисциплину а доцније шпанска трска, а тако исто и лењир често је служио учитељу као васпитно средство. Нарочито у инглеским школама дуго се је одржало шibaње, у девојачким школама и у васпитним завојима.

Сл. 33. — Шibaње малолетника у једној јужној тамници у почетку 19. столећа.

Јавно шibaње преступника није одавно укинута у Аустро-Угарској, Италији и т. д., оно је постојало до половине 19. столећа. И у почетку друге половине велики број лица и међу њима једна жена добили су јавно батине по потпуно голим задњим деловима, из политичких разлога. Наравно да се при вршењу те казне није ни мало пазило на повреду стиди; такви естетички обзир до скоро нису водили људе; главна ствар била је у томе да се казна јавно и што осетније изврши.

Дегенеци (бастонада).

Казна шibaња, као што смо видели, обично се вршила по леђима или по задњем телу. Али има и друга једна врста шibaња, која је обична у Турској и код разних азијских народа, а у неколико и данас постоји, то је тако звана *бастонада*, или како се у појединим пределима зове *фалака*.

Преступник који је ту казну имао да претрпи добијао је ударце не по телу него по доњим екстремитетима, или непосредно по табанима или по листовима. Да је та казна још осетнија, и извршивање је још суровије види се и по томе што су табани много осетљивији од леђа и задњег тела.

Преступник који је имао да издржи бастонаду обично је полагао доле и ноге везане за један пањ дизане су тако да су табани били окренути горе. У том положају он је чврсто држан док су један или двојица извршилаца толико га тукли по голим табанима, колико му је било досуђено. Ударци су увек вршени пуном снагом.

Ако није био прописан одређен број батина, него је несретник био просто осуђен на бастонаду, то је он био догле тучен, докле је хтео извршилац. Обично су давани 3—400 удараца брзо један за другим. А то је бивао и највећи број, који се у опште могао издржавати, јер већ после 100 удараца табани су обично бивали сасвим исцепани. А ако су бивали ударени 300 до 400 удараца, преступник је обично умирао пре него што је тај број достигнут.

Та казна била је дакле ужасно сурова и нечовечна и обично је примењивана на робове и слуге због сасвим ситних узрока, што још више показује велику суровост оних који су кажњавали. У таквим случајима „милостиви“ господар излазио је на поље да гледа то и да робови не би били благи у ударању, њима је унапред запређено да ће и они искусити исту казну ако не би довољно јако тукли. А наравно да је таква претња увек помагала. Нису само робови имали ту казну да трпе него су судски досуђивали и приватним лицима нарочито онима који су друге варали, или који су продавали рђаву робу по високу цену; нарочито они који су продавали животне намирнице, имали су да се добро чувају бастонаде.

Битна промена у извођењу те казне била је код Хинеза, а у неколико и код Персијанаца; они су тукли не по табанима, него по листовима. Да се осуђеник не би могао дићи или иначе кварити тај акат руке су му везивали на леђа, и само то везивање доносило је најужасније болове, а то није било ништа према правој казни јер је она деловала тако интезивно, да су несретници. Често и животом платили пре него што су добили одређен број удараца. А и онај који је издржао казну није био у стању да се дигне или да се одржи усправо, док му нису помогли да се дигне.

Из тог изметања шibaња види се јасно да је код азијских народа сверепоност била много већа него на Западу. Али ни то није све; најгоре је то што су казнена средства која су и код нас била врло сурова и у неколико и нечовечна, бар одавно настала из казнене праксе, док се у Азији налази и данас врло много од старе сверепоности. И у Турској истина још није сасвим настало бастонаде и ако се сад мање сурово примењује него у раније време, али у Азији, нарочито у Хини и данас су казне још тако нечовечне да се једва могу замислити.

Неке куриозне казне.

Ако је обично смер шibaња био тај да се осуђеноме задату силни болови, то је по неки пут бивало да је некога казном требало накинџити или учинити смешним, јер и најсуровија времена имала су свој хумор.

У тај положај да буду исмејани долазили су и они који су друге увредили. У томе су полазили са тога тачног гледишта да некога који је неразмишљено напао речима неком другом увреду, није требало за то бацити у тамницу, одвући га од свога позива и тиме изложити невољи оне који од њега зависе, него су држали да ако су речи могле увредити нечију част, да су му речи морале и повратити част. Тако ако је неко некога тужио за увреду, оптужени је звао пред суд и тражено је од њега да докаже да је оно истина што је он тврдио. Ако то није могао доказати то је он осуђиван, не на смрт не на батине, не на тамницу, него на опозивање и „удараче својих сопствених уста“ т. ј. он је морао увреду опозвати, наравно јавно, морао је за себе казати да је он богом заборављени створ, да се од срца покаје за учињено дело и за тим себе ударити по устима. Ако то сам не учини тада је још горе пролазио, јер је поред њега стајао извршилац који га је добро по устима имао да удари.

У осталом опозивање није правни обичај који је постао тек после средњег века; оно је врло старо и познато је давно

пре законика Каролина. И у Шведској је био раширен тај правни обичај; ту је имао још и ту практичну страну, што је лажљивац морао дати увређеном тако звану усмену глобу, морао је при опозивању, ударити се по устима и за тим изићи из суда.

Та особита казна била је позната и у Старој Грчкој. И пошто је та чудновата казна толико била раширена да је налазимо у Грчкој, Германији и у Шведској, онда се без даљег говора може узети да је она била у обичају и у другим земљама.

Интересантно је сад питање шта је имало да се ради кад оптужени не само није хтео да се удари по устима, него није хтео ни да опозивање изговори. Закони у томе нису имали никакве одредбе него су остављали судијама шта даље да у том случају раде.

(Наставиће се)

КРИМИНАЛИТЕТ КОД МАЛОЛЕТНИКА И АЛКОХОЛИЗАМ

(Свршетак)

Међу врло многобројним и врло сложеним узроцима увећања младишког криминалитета, ја сматрам алкохолизам као један од најважнијих узрока. Од како је изгласао закон од 1880, по коме је дата слобода крчмења пића, то јест слобода крчмења отрова, што је удвојило број крчма у целој земљи, алкохолизам је свуда у Француској, али нарочито у великим варошима, особито у Паризу, учинио страховит напредак, нарочито међу младим људима. Потрошња алкохола, која је 1872 била 2 литра на становника, подигла се на 4 литра 1896. Младићи од петнаест до двадесет година налазе се на улици мртви пијани, има их који су пијани од рана јутра до мрклог мрака, Закон, до душе, забрањује да крчмари смеју давати пиће малолетницима, али тај се закон не врши. Младићи не само да се одају алкохолним пићима; они су се навикли и на апсент, који има још кобнијих последица но алкохол. Ја сам често констатовао, у суђењу убистава, злостављања и телесних повреда, да су и оптужени и сведоци попили тога дана по више апсента. У извесним крајевима Југа, који су се некада одликовали својом умерношћу, постоји данас час за узимање апсента, по селима као и по великим варошима.

Алкохолне навике стекле су и жене, па чак и девојке, нарочито у Паризу; на Северу, Западу, и у Паризу, малолетнице од двадесет година иду де пију по ракијиницама. Јавне женске готову су све алкохолитарке.

На лекарима је да изнесу утицај, алкохолизма и апсентизма на физичко и морално опадање расе. Г. Мањан, главни лекар Азила Свете Ане, показао је, у леним студијама које је Академија наградила, како алкохол води општој парализи, лудилу гоњења, падавици блесавости и лудилу, и како је апсентизам још ужаснији и кобнији у својим последицама но и сам алкохолизам брзим развићем лудила, падавичним наступима, вртоглавицама и халуцинацијама. Треба присуствовати клиници на Светој Ани па константовати како сваки дан алкохолици пуне лудницу... по статистичким подацима Г. Мањана, на 100 људи примљених у луднице сењскога округа, више од 35 ту су доведени алкохолизмом; на 100 жена, више од 12.¹⁾

Зна ли се колико се самоубиства приписују алкохолизму? 1897., на пример, од 9356 самоубиства која су учињена у Француској, 1174 приписује се последицама обичнога пијанства, 158 употреби алкохолних ликера. Тој укупној цифри од 1332 случаја треба још додати знатан број смртних случајева, где несмотреношћу пијанице сами себи долазе главе. Затим, како алкохолизам често производи лудило, треба ставити на рачун алкохолизам још један добар део од 1363 самоубиства која су дошла услед умнога поремећаја.

Алкохолизам није само набављач луднице, болница и Морге, он је исто тако велики чинилац младишког криминалитета. Навике пијанства чине младеж безобразном, свадљивом, убојичком, Велики број насиља почиње по крчмама; када се напију, младићи

се почињу вређати, свађају се и туку се за најбезначајније разлоге. Добри раденици, који ревностно раде преко недеље, учествују недељом у тучама јер су дуго седели по крчмама. Ја приписујем такође напретку алкохолизма чињеницу да се све чешће служи револвером и ножем у свађама између младих раденика. Некада се тукло песницама и ногама; данас су карактери раздражљивији, гори услед алкохолизма и апсента, и чешће се служи ножем и револвером.

У своме рапорту од 1897., министар правде са правом приписује развитку алкохолизма увећавање преступа телесних повреда. Што се тиче човекоубиства и намерних паљевина, он додаје да се статистиком може приписати врло мали број тих злочина утицају алкохолизма: 9 у 1896; 5, у 1897. „Али, додаје он, била би велика заблуда ограничити на те тако малобројне атентате, непосредан утицај ове социјалне несреће. Њен непосредни утицај није могуће оценити са математичком тачношћу, и он је, ван сваке сумње, много знатнији.“ Нису само преступи телесне повреде, и злочини убиства и паљевине који се непосредно дају приписати развитку алкохолизма; увреда органа власти, противстајање власти су често логичне последице пијанства. Млади људи када се напију чине неред на улици, на јавним местима, и неће да чују за примедбе органа власти; они их вређају, и ако ови хоће да их затворе, одупиру се. Крађе, нарочито крађе са излога, често чине у пола пијани млади људи, који дочепују што им дође под руке; други, да би задовољили своју потребу да пију, краду боце из излога и ноћу обијају подруме.

Повреда јавнога морала, сексуални преступи злочини из љубавни побуда имају уске везе са алкохолизмом. Младићи који са претераним пијењем обезбразуме постају животиње, које не поштују ништа више, ни јавну пристојност, ни детињство, ни људски живот. Алкохолизам и разврат иду заједно; они воде силовању, атентатима на децу. Такође услед алкохолизма јављају се сцене љубомора између младих људи и њихових љубавница, због тога се свађају, туку и убијају. Ако су злочини из љубавних побуда постали чести у Паризу, то је с тога што се страст компликује са алкохолизмом. Много такозваних љубавних злочина нису ништа друго до алкохолни злочини.

Постоји дакле врло блиска веза између напретка алкохолизма и напретка младишког криминалитета. Судије и лекари, који из близа виде младе злочинце и младе алкохолчаре, запредашњени су како је постао оживотињен један део младежи у великим варошима. Не налазе се варвари само код дивљих народа у Азији и Африци; има их још свирепијих и још безочнијих међу младим опугженицима у Паризу. Обично се верује да се напретком цивилизације ублажава људски карактер, да она уноси у све духове поштовање људскога живота, да она укида насиља и крваве злочине. Ја имам мању веру у моћ сувремене цивилизације, онакву какву је ствара порнографска штампа, покварена политика, ширење антисоцијалних начела, мржња класа, политичких странака, расе, вера, напредовање материјализма и алкохолизма. Поред свију напора који се чине, младеж остаје у суровим нервима и још је горе но што је некада била; не само до данас има више крађа, више проневера и злоупотреба, но је више насиља и атентата против личности.

Диван материјалан и научан напредак, коме смо ми сведоци, даје веровати и у моралан напредак: али то је само једна заблуда. Материјални и научни напредак шири се, уопштава се и остаје задобијен за друштво. Моралан напредак је нарочито лично дело; морално усавршавање не преноси се као какво научно откриће. Илузија је веровати да се људски род мора са временом усавршавати, да су његови рђави инстинкти на путу да ишчезну и да се његове моралне способности развијају. Човек се мало мења; он се може шта више и запалити под утицајем многобројних узрока. У свом делу, *Дегенерацији*, Г. Макс Нордау, трудио се да изнесе физичке и психичке знаке тога паталогскога стања код извесног броја декадентских песника, порнографских романијера, мистичних и циничних филозофа, дезиквибрираних музичара, хистеричних или неврастеничних уметника. Та слика, која је у главном верна, нетачна је у два погледа. Пре свега писци и уметници које он наводи не сачињавају елиту књижевности и уметности. Затим, ако има болесних талената, има их и здравих, и када се човек сети имена чланова Француске Академије, Академије Науке, Академије моралних и политичких наука, Академије натписа и

¹⁾ Dr. Magnen: *Recherches sur centres nerveux.*

лепе књижевности, Академије уметности и Медецинске Академије, са чуђењем прима када се тврди да су „десет хиљада виших људи“ дегенерисани, а када се заборавља толики број младића дегенерисани алкохолизним навикама. Алкохолизам је у ствари, један од главних узрока примјене и наследне дегенерације, према томе, и криминалитета. Млад дегенерак лако губи морално осећање и моћ да влада собом; он постаје импулзован, није у стању више да премишља, да одмори побуде и последице својих дела, он ради готово аутоматички.

Судије са ужасом констатују то ненормално духовно стање код младих криваца за насиља, телесне повреде и убиства. Будућност им изгледа још црња но садашњост, јер се зло шири утицајем наслеђа, још одавно Платон, много пре посматрања лекара душевних болести, констатовоа је да је потребно да рађају децу здрави родитељи, који господаре својим разумом, и да деца алкохоличких родитеља „неће бити ни здрава, ни јака, духом као и телом. (Законо, VI). Ако има „виших“ дегенерика, услед интелектуалног претеривања и искључиве културе извесних способности на штету других, још је више нижих дегенерика услед алкохолизма.

У већ наведеном извештају од 1897., министар правде констатујући да је увећање престапа телесних повреда у вези са развитком алкохолизма, изјављује страх да оно неће бити дотле заустављено док се та несрећа не буде укратила савезом храбрих и истрајних напора.“ Са свију страна чују се исти гласови. У Медецинској Академији, у Институту, у суду у научним часописима, најпованији људи указују на пустош коју алкохолизам чини, ненапредовање лудила, дегенерације, самоубиства и младићског криминалитета. Само није дошла најкориснија, најпотребнија помоћ, помоћ државних власти, владе, скупштине и сената. Још није донесен никакав закон са циљем, да се смањи потрошња алкохола да се ограничи број крчама. Анти-алкохолна пропаганда, ма колико да је корисна није довољна. Потребне су законодавне мере. На несрећу, политике, одвратна политика, не усуђују се да чини нужне кораке, јер је страх да не изазове против себе крчмаре и механције, који су извршни изборни агенти; јавно здравље и јавни морал жртвовани су бедним изборним интересима, и крчме и даље остају велики лиферанти болница, лудница, Морге и затвора. Г. Бурнвил је констатовоа да на 1.773 идиотске, падавина, блесава и хистеријна детета, која је он лечио у Бисетру, 677 рођени су од оца одавних претераних пићу, 59 од матера пијаница. Када ће се државна власт почети бавити тим физичким и моралним опадањем расе? Када ће за наше законодавце питање социјалне хигијене бити важније од личних борба? Док се они свађају, народ се оживотињава, осиромашава,¹⁾ раса се дегенерише, становништво смањује, младеж се квари, постаје брутална. Ми видимо како се мржња и насиље јавља у свима облицима: мржња између раденика и газда, мржња између протестаната, јевреја и католика, мржња између либерала и јакобинаца, мржња између побожних и слободоумних чак мржња између супруга и љубавника. Док ракија трује Француску, други народи сузбијају алкохолизам и смањују код своје куће број лудака, самоубица и злочинаца.

У Норвешкој на пример, сразмера алкохоличара међу лудацима сишла је на 4.4 од 4.4%, док је у Паризу 35% за људе, а 12% за жена. Самоубица, којих је до 1850 било 109 преко године и на један милион становника, има сада 65; криминалитет, који је био 180.3 преко године на 100.000 становника, спустио се у Норвешкој на 142. 1 у 1894. години²⁾.

Шта би се могло додати речитоости ових цифара?

(Revue bleue, 19. јула 1902.)

Луј Проал.

¹⁾ Г. Д-р Рошар рачуна на милиарду и по суму коју Француску годишње кошта алкохолизам (цена алкохола, изгубљен рад, трошкови око лечења.)

²⁾ Архиви криминалне антропологије, 15. новембра 1899.

ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО

БРАК ИЗ ЉУБАВИ

Од А. Л. Чехова

У кући удове Мирминове, у пјатособачјој улици, ручају сватови. Ручају двадесет и три човека од којих не једу ништа њих осморо, јер им је „тешко.“ Свеће, светњаци и полупан лустер узајмљен из суседне гостионице, светле тако да један од гостију, телеграфиста Паршивцев, непрестанце жмирка очима и сваки час почиње да говори којешта о електричној светлости. Њој, и у опште електрицитету, он прориче сјајну будућност, али га други гости не слушају пажљиво.

— Електрицитет!... рече стари сват Жељпачев, гледајући тупо у свој тањир, — по моме мишљењу, електрична светлост само је једна проста будалаштина... Запале парченце угља, па мисле да ће ти очи засенути! Не, брате, ако већ хоћеш да дајеш светлости, а ти не даји угљена, но штогод друго. Дај ти ватре, разумеш ли? ватре која је природна а не вештачка!

— Да ви видите електричну бактерију и њену конструкцију, — рече телеграфиста Паршивцев, љутећи се, — другаче бисте онда говорили...

— И не мислим да је видим... Само варају свет. Измамиће му и последњи грош... Знам ја те лопове... А вама, господине млади човече, ја вам не знам имена, много би више приличило да само пијете и другима точите, него што браните те будалаштине... Ја како!

— Ја се, баћушка, с вама сасвим слажем — рече промуклим тенором младожења Апломбов, млад човек, дуга врата, ретке косе, који је негде служио као помоћник књиговође. Зашто заподевати учене разговоре? И ја волим да говорим о свима проналасцима у научном смислу, али зато треба бирати друге прилике. А шта ти мислиш, *machère*? запита он своју женицу која је седела крај њега.

Млада Даженка, којој су се на лицу огледале све врлине осим једне: да уме мислити, уздану и рече:

— Многи желе да покажу своју ученост и говоре о непјомљивим стварима...

— Ја сам, хвала Богу, без науке доста поживила, и ево већ трећу ћер удајем за добра човека, јави се са другог краја стола Даженкина мајка уздишући окренувши се телеграфисти. А ако смо ми, млади господине, по вашем мишљењу необразовани, онда шта нам долазите? Идите ви вашим учењацима!

Наста тишина... Парашцев се збуни. Он није ни слутио да ће разговор о електричној светлости ударити тим путем... Тишина која настаде била му је непријатна, изгледало му је као да се сви љуте на њега, и он осети потребу да се оправда.

— Ја сам. Татјана Петровна, увек особито поштовао вас и вашу породицу, рече Паршивцев и ако се ја не слажем са Жељпачевом, ја нисам због тога ваш непријатељ. Шта више, ову ћу чашу ево испити у ваше здравље!... Ја сам увек искрено желио доброг мужа Дарји Ивановој. Данас у овим приликама, Татјано Петровна, тешко је добити доброг мужа. Данас се сваки лопов жени из рачуна, за љубав новца...

— То је клевета! викну младожења и разрогачи очи.

— Нема ту никакве клевете — одговори Паршивцев, који после оне чаше постаде још пијанији. — Ја не говорим о присутнима, но само онако... у опште. Опростите... Сви знају да се ви жените из љубави. Ваш је мирас споредна ствар.

— Богами па и није споредна! повика Даженкина мајка. — Говори ти слободно, само отвори очи шта говориш. Осим хиљаде рубаља, што на сваки начин није споредна ствар, дајем јој и три хаљине, две постеље и сав кућни намештај! Деде у другу нађи такав мирас!

— Ја ништа не велим... Намештај је одиста леп. Ја се само браним што су ми рекли да клеветам...

— А ви онда немојте ништа ни говорити, — рече млада мајка. Ми вас поштујемо због ваших родитеља, и зато смо вас позвали на ручак, а ви дошли па говорите којешта... А ако сте знали да се мој зет, Јегер Федорић, жени из рачуна, онда што сте до сада ћутали... Зашто нисте дошли и рекли по

савести... така и така ствар, он узима вашу кћер само ради новца... Срам те било, баћушка, окрену се на један мах младина мајка младожењи, а очи јој се напунише сузама. Ја сам је лепо васпитала и одгајила, сачувала је чисту као драги камен... а ти је ето узимаш због новца!

— Дакле и ви верујете тој клевети? ушита младожења, — устаде љутито са столице и прође руком брзо своју ретку и накомтрешену косу. — Најлепша вам хвала... Драго ми је особито. Хвала вам на таквом мишљењу. А вама, господине Паршивцеву, и ако сте ми пријатељ, не могу никако допустити да у туђој кући изазивате такве скандале! Зато изволите напоље! Напоље!

— Шта-а?

— Напоље, иначе ћу.... Желео бих вам да сте толико поштен човек као ја. Једном речи: Напоље! Напоље!

— Та пусти га, мани га, — утишавају сви младожењу, — Шта ти је, Бога ти? Мани га!... Седи!...

— Не, ја нећу да он остане у праву! Ја се женим из љубави, само из љубави! А да ви мирно седите, ја то не појмам. Изволте напоље! Напоље!

— Та ја ништа не велим... ја само... промуца збуњени Паршивцев и устаде. — Шта више, ни ја ово не појмам... Молим, одмах ћу отићи! Само ми прво вратите оне три рубље што сам вам их позајмио да купите венчани преник. Испућу још ову па ћу отићи, само ми најпре вратите оне три рубље.

Младожења се поче сашаптавати са својим пријатељима. Они му између себе испућу три рубље у ситном новцу, он их узе и срдито бади пред Паршивцева, који дуго тражаше капу, па кад је нађе, поклон се и оде.

Ето, како се по негда може да сврши невини разговор о електрицитету!

Али, ево, свршава се и ручак. Наступа ноћ... Добро васпитани писац ставља својој машти јаке узде и покрива будуће догађаје тамном копреном тајанствености...

Румена Аурара затекла је још Химена у цјатособачјој улици, но у том настаје рано јутро које писцу пружа богат материјал за

II и последњи део

Рано јесењско јутро... Нема још ни осам сати, а у пратособачјој улици већ је неки необичан жагор... Тротоарима трче људи и полицајци. На клупама се скупљају сањиве служавке и нешто се много чуде. Са свију прозора гледе жене и људи. На отвореном прозору виде се две главе...

— Не, то није снег, није... па ипак не можеш разабрати шта је — чују се разни гласови.

У ваздуху, од земље до кровова, делуја се нешто бело врло слично снегу... Сва је улица бела, бели и фењери, и сви кровови, и сви пролазници.

— Шта је то било? питају жене, слуге и полицајци, а ови само машу рукама и трче напред. Ни они сами не знају шта се догодило. Али ето једва једном једног момка, који долази лењо, маше рукама и говори сам са собом... Сигурно је био на месту догађаја и зна све.

— Шта се то, рођени, догодило? — питају га жене с прозора.

— Неспоразум — одговара им момак. — Мирминовна, која је јуче удала кћер, преварила зета... Место хиљаду рубаља дала му само девет стотина...

— А шта је он учинио?

— Наљутио се... Ја, вели, онај вели... Расекао по среди перину и бадио перје кроз прозор... Погледајте шта је перја? Као да пада снег.

Воде га! воде! — повикаше многи.

Од куће удовице Мирминове кренула се читава литија. Напред иду два полицајца забринутих лица. За њима иде Апломбџов у спаваћем оделу с цилиндером на глави. Са лица као да му читаш: Ја сам поштен човек и недам да ме варају.

— Суд ће већ показати какав сам ја човек, — гуња Апломбџов тихо и обзире се на све стране.

За њим, опет, иде Татјана Петровна са Даженком, која плаче. Литију завршује полицијски чиновник с књигом у руци и гомила дечурлије.

— Зашто плачеш млада? питају је жене.

— Жао јој перине, — одговара им њена мајка. Ах, како је била дивна!

— Ето, што ти је муж рече једна.

— Што су ти жене, жене! рече један човек.

А литија полицијска кретала се даље, док на првом углу не сави ка полицојској згради.

— Штета за онако лепу перину!

— Штета тако млади људи; јуче се венчали па...

К И Б И Ц Е Р

(Из забележака једног полицајца)

Било је то једног септембарског вечера год. 189. Излазећи из гл. полиције после дугог и уморног рада, бејаш прилично изненађен, кад на вел. Тргу смотрих мога некадањег школског друга и пријатеља а сада већ капетана I-ве класе М..... Н....., који ми журно приђе и изјави: да ме већ читав сахат очекује.

Изненађење моје постало је још веће када ме М....., по што смо се срдечно поздравили, позва, или боље рећи умоли, да свратимо код „Имперјала“ на по чашу пива, којом ће ми приликом, вели, испричати једну веома важну, а по мене, као полицајца, и врло интересантну ствар.

Како мој пријатељ беше познат као велики кавалер по београдским салонима, и још као већи „кибицер“ и хвалисавац на рачун лепог женског пола међу својим друговима, што му, у осталом, није ништа сметало да буде одличан официр, — то закључих одмах, да ће се његова „важна и интересантна ствар“ тичати неке љубавне авантуре, па с тога једва сачеках да уђемо у „Имперјал“ и седнемо за један удаљени сто у дну сале.

По што нам је још келнер донео наручено пиво и по изузетку, удалио се од стола по својој сопственој иницијативи, капетан ме премери једним озбиљним погледом и, рече:

— Пре свега, кажи ми, али искрено, могу ли рачунати на твоју потпуну дискрецију у ствари коју ћу ти поверити, и која се тиче и моје и туђе части?

— Полицајац сам.

— А на помоћ?

— Зар нисмо стари другови и пријатељи?

— Хвала ти; томе сам се и надао од тебе али...

— Шта али?

— Ако буде потребно, да у ствар коју ћу ти поверити, умешаш неког и од твојих детектива, мора ли се и њему све саопштити, или само у неколико?

— Зависиће од његове акције.

— Она ће, по свој прилици, бити велика.

— У том случају мора му се поклонити и велико поверење.

— А имена личности?

— Гледаћемо да то избегнемо.

— Још нешто, молим те.

— Да чујем.

— Можеш ли ти ову ствар прећутати од твог управника?

— Зависи од њене важности.

— Она је чисто приватне природе и ни мало не ремети јавни мир и поредак.

— Како стојимо са јавним моралом?

— Он у овом социјалном случају није ништа претрпео. Шта више, он је тиме необично много добио.

— Доста јак разлог да се огрешим о дужност према своме старешини, али ти ипак не могу, у напред, ништа позитивно обећати. Главно је, да можеш потпуно рачунати на мене и моје пријатељство.

— Онда остављам све твоме нахођењу.

По свршетку овог дијалога запалисмо по једну цигарету и повукосмо добро из пуних чаша, после чега капетан, по што ме предходно умоли да се не смејем за време његовог говора, отпоче причати ово:

— Ти си стари Београђанин, те према томе познаваћеш, нема сумње, госпођу Ј.... Л.... С....

— Ох, врло добро. Знам је још као девојком. Ако се не варам, госпођа сада станује у улици Н.... Лепа женица.

— Са свим је тако али....

— Опет ти али...

— Муж.

— У сваком погледу одличан човек.

— Није реч о његовим одличним способностима.

— Да о чему?

— Знаш ли ти да је г. Л.... страховито љубоморан?

— Томе се не треба много чудити. Не рекох ли ти већ да је г-ђа лепа женица?

— Ама његова љубомора прелази понекад у бесомучност.

— Шта се опет то тебе тиче?

— Врло много; управ то и јесте оно што ме је теби до- вело, и што ми ево већ неколико дана, неда мира.

— Извини, али те ја ништа не разумем.

— Буди стрпљив, молим те, све ћу ти објаснити.....

— Као што ти је већ познато, отпоче капетан, после неколико минута одмора, постоји овде у Београду једно друштво младих људи, тако звано „Друштво Кибицера“, које је себи ставило у задатак да мотри на кретање лепшег женског пола у Београду, а нарочито младих и лепих жена.

— Као стари полицајац, познаваћеш, нема сумње, и већину чланова тога друштва, па с тога нема потребе, да ти их овде нарочито именујем. Поменућу само то, да ово друштво нема своје нарочите организације нити управе, а још мање каквих правила или каквог одобрења власти. Њега нико није нарочито стварао, нити се ко стара о његовом напретку, већ је оно постало и развило се само по себи. То је управо самоникли плод нашег болесног друштвеног живота у току неколико последњих година.

— Поменуо сам ти већ циљ овог друштва али ништа не рекох о начину којим оно исти постизава. За ту сврху употребљују се свега неколико сталних и беспослених чланова друштвених, махом умних богаља, који по цео дан „јуре у потеру за госпођама“, а у вече подносе опширан извештај о својој раду осталим, махом почасним друштвеним члановима. Седнице се обично држе на шеталишту у Кнез Михаиловој улици или пред „Руским Царем.“ Како ови њихови извештаји, који су у већини случајева резултати маште или сујете испадају готово увек на штету госпођа, то се они врло радо примају и веома брзо распостире по граду. На овај начин, од једне обичне измишљотине, постајала је, после извесног времена, догма, у коју је, често путо, веровао и сам онај који ју је измислио. Примера ради потсећамте на скорашњу измишљотину о самоубиству мужа једне лепе госпође, којој је, као што ваљда знаш, предходила, али само у машти кибицера, читава љубавна историја са једним од мојих колега. Међу тим, од свега овога ништа није било у истини. Целу је ствар измислио један чиновник новчаног завода и саопштио је „кибицерима“, који су је после, само за једно вече, раструбили по целом граду. Оваквих примера има и сувише, ну по што су они, на сваки начин, и теби добро познати, то да их оставимо, па да се вратимо мојој ствари. Ну пре него што отпочнем, морам ти објаснити: да сам и ја упао, са свим случајно, у друштво „Кибицера“, у коме, можда ниси знао, има приличан број и часних, али наивних, младих људи.

— Једно вече, биће томе нешто мало више од месец дана, седели смо, као и обично, код „Руског Цара“ и претресали поједине лепше госпође београдске. Одједном се, не знам ни ја од куда, поведе реч о г-ђи Ј...., и том приликом, један господин изјави: како зна из поузданог извора да један великошколац одлази врло често у кућу госпођину, и то у времену када је њен муж у канцеларији. И ако овај факт није значајно апсолутно ништа, јер је великошколац, како сам доцније сазнао, био рођак госпођин, ипак је он, бар по нашим појмовима, био довољан доказ о добродушности, госпођиној, а кад још и један поручник додаде: како је „чуо“, да се она на „извесном месту“ састаје са „извесним господином“, — сви присутни одлучише: да се и г-ђа Ј..... уврсти у списак „еманципованих дама.“

— Ти знаш где станује г-ђа, али, може бити, ниси знао да ја станујем у њеној непосредној близини, као и да сам,

пролазећи чешће поред њеног стана, био већ у велико бацио око на њу. Чувши сада овај разговор, који ми је, узгред буди речено, веома годно, реших се, да у будуће на њу озбиљно „иуцам.“ Већ сутра дан отпочео сам, у неколико приводити у дело ову моју одлуку тиме, што сам 4 пута прошао поред куће госпођине, а то сам и будуће, сваког дана чинио. Том приликом покушавао сам, на све могуће начине, да привучем на себе пажњу госпођину. Звезцање сабљом, намерно кашљање, читање свих могућих објава у околини, често паљење цигаре и вађење златног сата, задржавање војника на улици и извештачени разговор са мимопролазницима, — беху за мене Дебонжови топови с којима из далека бомбардовах леу госпођу. Најзад, цео мој труд, био је, на крају петнајест дана, крунисан једним њеним погледом. И ако је овај поглед био потпуно равнодушан, ипак је моја уобразиља ишла толико далеко, да ми је већ гурала у наручја „моју госпођу.“

Опазив на моме лицу мали осмех после ових последњих речи, капетан намах прекиде свој говор, запали нову цигарету и удуби се у мисли. Тек на моју молбу, наставио је ово:

— Нећу да ти причам о ономе што сам преко ноћи сневао јер се бојим, да се, и поред дате речи, опет не смејеш, али ћу ти рећи, да сам био необично изненађен, када сам сутра дан, пролазећи поред г-ђине куће за касарну, видео: како се она, налаћена на прозору и још у ноћној хаљини, разговара са једним младићем који стајаше испод прозора, и изгледаше као неки отпуштени практикант. Нисам чуо њихов говор, јер се овај младић удали чим ја изиђох, а у истом моменту и госпођа се повуче с прозора и не погледав ме.

— Можеш већ замислити како ми је било после свега овога. Моја, и иначе жива машта, пронашла је одмах да онај младић није нико други до један од љубавника госпођиних. Уображавајући овако појурих, не знам ни сам зашто, за мојим „противником“. У великој расејаности, нисам ни опазео кад сам прошао раскрсницу од које се одвајаше пут за моју касарну и, ко зна, докле би онако насумице јурио, да од једном неко не повика иза мојих леђа:

— Господине капетане, господине капетане. Окренух се нагло и, на моје велико изненађење, смотрих мога „противника“, који ми се журно приближаваше. Очекујући и посматрајући га пажљиво, увидех: да је то човек од својих 28—30 год., чије лице беше дугуљасто и сувољаво, очи мале, зелене и живе, а израз лица озбиљан и одлучан. Судећи по спољности мој уображени „противник“ морао је бити доста интелигентан човек.

— Приближивши ми се довољно, непознати ме лако поздравиле после чега неким тајанственим гласом рече:

— Господин капетан ме, без сумње, познаје из виђења.

— Ако се не варам Ви сте онај, који сте мало час разговарали кроз прозор са једном г-ђом.

— Са свим је тако одврати ми он, а одмах за тим додаде:

— Тај разговор тичао се искључиво Вас.

— Како! За што?

— Не претварајте се, г. капетане. Ја знам све. Госпођа ми је целу ствар поверила. Ви сте у њу заљубљени, а и она...

— Шта она? Говорите брзо.

— А и она није равнодушна према Вама.

— Истину говориш пријатељу?

— Тако ми је бар госпођа наредила да Вам саопштим, а она се никад не шали. Само због Вас, ја сам јутрос морао стајати пред њеном кућом читавих пола часа и тобож примати неке наредбе за набавку млађих, а у ствари смо обоје очекивали на Ваш уобичајени пролаз, те да Вас, том приликом ја видим и упознам, како би Вам доцније могао саопштити све што Вам сада саопштавам.

— Пријатељу, ти си јединствен човек на свету, и ја ћу већ умети наградити твоју умешност. Ну, о томе доцније, а сада ми испричај, само молим те детаљно, све што си с госпођом разговарао о мени. Али стани, и прво ми објасни, од куда се ти тако интимно познајеш с њом?

— По што ми је објаснио, причаше даље капетан, да је дуго времена служио код гђе, односно њеног мужа, и да му је г. Л.... био венчани кум, — чијом је протекцијом доцније добио службу у министарству финансија, мој нови „кум“, тако ћу га у будуће звати, додаде на завршетку свога говора: да ће

г. Л... и то сам, отићи на једномесечно осуство најдаље кроз 10 дана, после чега ће, вели, он већ удесити шта треба. Ове последње речи „кум“ је изговорио тако убедљивим гласом, да није остајало места никаквој сумњи. Ја већ сматрах гђу као „моју“ и у већој радости тутњух куму у руке наполеон — једини који сам имао.

После ових речи капетан дубоко уздахну и од једном се ућута. Тек после неколико минута наставио је ово:

— Очекујући да муж оде на осуство, ја сам посведневно писао писма и слао их госпођи, разуме се по „куму“, чије су ме услуге, узгред буди речено, скупо стајале. Остављајући на страну напојнице од по неколико динара које сам му, готово сваког дана, давао за ношење писама и доношење усмених одговора, ја сам још, по његовом савету, куповао за госпођу скупцево цвеће, мирис, бомбоне, а једном чак и златну бразлетну. Све ове ствари „кум“ је, махом, сам бирао по укусу кумином, а разуме се, и носио их јој. По што ове издатке нисам могао подмиривати из редовних прихода, то сам био принуђен есконтovati код београдске задруге једну меницу од 500 динара.

— Прођоше 10, 15 па и 20 дана, али муж још не оде на осуство. Објашњавајући ми да је ово одлагање осуства резултат неког важног званичног посла, „кум“ ме у исто доба увераваше: да се и гђа јако љути због одуговлачења нашег састанка, и да ме, како којим даном; све више и више љуби. Није ми остало ништа друго до да трпељиво чекам блажени час и трошим позајмљени новац. Најзад се и Бог смилува на мене.

— Једно вече, баш кад сам излазио из касарне, приђе ми, „кум“ готово неопажено, и затражи да му кажем: „Драгичка“.

— Чега има новог повиках ја, изговарајући предходно тражену реч?

— Г. Л... путује сутра у вече.

— Браво пријатељу! Данас си заслужио велику част.

— Ја се надам, г. капетане, али то је, бар за сада, споредна ствар. Главни је, да се једном сврши са Вашим првим састанком, а после ће, надам се, бити добро и мени и Вам. Него, ја сам сада дошао да удесим ствар односно места и времена састанка.

— Изговоривши ове последње речи, „кум“ ме позва да свратимо у једну оближњу кафаницу, у којој смо, најзад, после дужег разговора и части, утврдили: да састанак буде у његовом стану, близу „Чубуре“, и то око 9 часова у вече. Ради тога, он се имао постарати, да своју жену испрати, још сутра дан, родбини у Пожаревац, камо је имала остати неколико дана. По што је г. Л... путовао возом у 8 сати, то ће га он, вели, прво испратити на станицу, заједно с кумом, а по том ће њих двоје заобилазним путем, и колима која ће их на извесном месту очекивати, доћи право у његов стан. Ја сам имао очекивати његов позив у кафани код „Чубуре“.

— По што смо све ово овако уговорили, на опомену кумову да је без новца, дадох му 100 динара, те да их употреби за путовање женино, кола и спремање вечере за сутра дан. Сем овога, а на његову молбу, дадох му још и мој златан сат, да би се по истом могао сутра дан управљати, а нарочито да му жена неби одоцнила за лађу, која, вели, полазаше у 5 часова у јутру. На овај начин, а у највећем расположењу и одуше-

вљењу, растадох се са „кумом“ око 10 часова у вече. Он оде да спрема жену за пут, а ја право на „Булевар“, камо сам остао до зоре.

После ових речи капетан и по трећи пут прекиде своје казивање и нешто се дубоко замисли. Оставих га тако неколико минута а по том, да би га пренуо из сањарије, поручих ново пиво. Циљ је био постигнут јер капетан настави:

— Сутра дан нисам ни ишао на дужност, већ сам јавио да сам болестан. Цео дан сам се одмарао код куће, а све у жељи да будем што свежији и одморнији идуће ноћи. Из стана сам изашао тек око 7¹/₂ часова у вече и отишао у берберницу, а из ове право ка „Чубури“.

— Могло је бити, од прилике, 8¹/₄ часова када сам приспео на означено место. Надајући се, да ће г-ђа пре означеног времена доћи на састанак, не хтедох улазити у кафану већ одах на пољу и очекивах појаву њених кола. Ако немаш личног искуства у оваквим стварима, онда је немогуће да појмиш моје нестрпење приликом овог очекивања: Да су, чини ми се, топови грували иза мојих леђа неби ме њихова грмњава толико потресала и узбуђивала колико су то чинили рзање коња, фијук бича, или какав удаљени коњски кас. Ну све ово било је узаман. Од моје лепојке, односно њених кола, не беше ни трага ни гласа и мени се чинише да је већ читава вечност како је очекујем. Немајући при себи сата, отпочех, да би колико толико прекратило време, бројати у себи и помоћу бројева рачунати протекло време. То сам постигао тиме, што сам сваку избројану стотину рачунао у једну минуту. Не знам да ли је овај мој рачун био потпуно тачан, али ја већ набројих 10.000, а од госпође ни помена. Учини ми се, да је доста доцне, јер чак и хрзање коња по суседним таџигапским шталама беше престало, па с тога, у очајању, отпочех нагађати узроке г-ђиног закаснења. После приличног размишљања дођох, најзад, до закључка: да је госпођа којим другим путем, или пешице, могла отићи на место састанка. Озарен овим, појурих у кафану, тврдо убеђен да ћу тамо наћи „кума“, и да ће ме он прекорити због мога закаснења. На моју велику жалост и огромно изненађење, у кафани не беше никог сем момака који распремаху столове. На питање моје да ли је овога вечера долазио у њихову кафану Милан Н... служитељ мин. финансија, који има кућу овде у близини одговорише: да такав човек не постоји ни као закупца, а још мање као сопственик, ма које оближње куће. Убеђен да су у заблуди, отпочех им до ситнице описивати „кума Милана“, али се они само згледаше, осмехнуше и поновише своје малопређашње одговоре. У највећем очајању излетим из кафане и опучим, онако насумице, једном пустом улицом. После хода од неколико минута сретнем једног ноћног стражара и упитам га за Миланову кућу, али ми и он само потврди оно, што ми већ момци, мало час, беху казали. После дугог лутања без циља, вратим се, најзад, кући потпуно скрушен и необично љутит. Да је у овоме времену „кум“ од некуд наишао, исекао бих га, чини ми се свега.

— Беше у велико превалила поноћ када сам приспео у у свој стан, и бацио се, онако обучен, у постељу. Заспао сам тек пред зору и то, по што сам прво дошао до закључка: да се изостанак госпођин мора приписати каквом непредвиђеном случају.

(Свршиће се)

ЗАПИСНИЦИ ИЗ МРТВОГ ДОМА

РОМАН У ДВА ДЕЛА

НАПИСАО Фјодор М. Достојевски

Превео с руског Лефта Угричић

24

Рано, још пре сванућа, тек што је добош објавио зору, отворили су казамате и стражарни подофицир поздравио је све са „Христос се роди!“ Њему су одговарали на исти начин, одговарали предусретљиво и љубазно. Пошто су се набрзо помолили Богу, Аћим Аћимић и многи други, што су имали своје гуске и прасад у ку-

ини, одоше журно да виде, шта се с њима ради, како их пеку, где шта стоји и тако даље.

Кроз таму и кроз мале, снегом и ледом залењене, прозоре нашега казамата могло се видети, да у обема кућинама, у свих шест пећи, гори јасна ватра, која је била наложена још пре ране зоре. По дворишту, кроз мрак, већ су промицали осуђеници у својим кратким кожусима, обученим или огрнутим; све је то јурило у кућину. Али неки, уосталом врло мало њих, доспели су већ да сврате и до наших крчмара. То су били већ најнестрпељивији. Иначе су се сви уопште понашали при-

стојно, мирно и некако, ван свога обичаја, уљудно. Нису се чула ни обична псовања, ни обичне свађе. Сви су осећали, да је свечан дан и велики празник. Било је и таквих, који су одлазили у друге казамате, да поздраве по кога од својих. Појавило се нешто налик на пријатељство.

Узгред скрећем пажњу на то, да се међу осуђеницима није опајало готово ни мало пријатељства, не велим општега, — тога тек није било, — него онако, посебног, да се, на пример, какав осуђеник спријатељи с другим. Тога у нас готово никако није било, и то је значајна одлика: тако не бива у слободи. Код нас су уопште

сви били у опхођењу један с другим тврди и сувопарни, са врло ретким изузетцима, и то је био као некакав формалан, једном примљен и утврђен тон. —

И ја изиђох из казамата. Почело је по мало свитати, звезде су се гасиле, хладна, танка магла дизала се на више. Из куинских ојака куљали су читави стубови дима. Неки од осуђеника, са којима сам се срео, сами ме поздравеше, радосно и љубазно, са „Христос се роди!“ Ја захвалих и отпоздравих на исти начин. Међу њима је било и таквих, који дотле нису још ни једне речи са мном проговорили за цео тај месец.

Пред самом ме куином стиже осуђеник из војничког казамата, са огрнутим кожухом. Опazio ме је још са половине двооришта и викао ми: „Александре Петровићу! Александре Петровићу!“ Трчао је према куини и нешто се журио. — Застанем и причекам га. То је био млад момак, са округлим лицем, са мирним изразом очију, веома ћутљив према свима, који са мном још није проговорио ниједне речи и дотле није обраћао на мене никакве пажње све од времена мојега доласка у тамницу; нисам чак знао ни како га зову. Дотрчао је до мене задуван и стао сасвим уза ме, гледајући ме с неким тупим, али у исто време и блаженим осмехом.

— Шта желите? готово у чуду запитам га ја, видећи, да стоји преда мном, смешка се, гледа на мене разгораченим очима, али разговора не отпочиње.

— Па, ето, празник... промрмља он, па, увидевши и сам, да се нема више о чему говорити, остави ме и брзо оде у куину.

На овом месту напомињем још, да се и после овога управо више никад нисмо састајали и готово ни речи једне нисмо проговорили један с другим до самога мога изласка из тамнице.

У куини, око зажарених пећи, била је ужурбаност и гурњава, права навала. Сваки је надгледао своје добро; „куварице“ су отпочињале готовити опште јело, јер је тога дана ручак био одређен за раније. Уосталом, нико још није почињао јести, ма да се понекима и хтело, али се одржавала пристопност према другима. Очекивали су свештеника, и тек после њега је настајао мрсак.

Међутим, још не беше сасвим ни свануло, а већ се стадоше за тамничким вратима разлегати довикивања капларева: „Кувари!“... Такви су се увици разлегали готово свакога часа и трајали су скоро два сахата. Звали су куваре из куине, да приме милостињу, која је доношена у тамницу са свију варошких крајева. Дарови су се доносили у изванредној количини; доносили су се земичке, хлеб, колачићи са сиром, погачице, палачинке, лепиње и друго мрсно тесто. Мислим, да није остала ни једна домаћица из трговачких и грађанских кућа у целој вароши, која није послала свој хлеб, да честита велики празник „несрећнима“ и ухапшенима. Било је дарова богатих — млечни хлебови од најчистијега брашна, послати у великим гомилама. А било је дарова и врло сиромашних — тек ма каква јевтина земичка и два ма каква црна колача, једва помазана скорупом: то је већ био дар сиромашу од нај-

сиромашнијега међу сиромасима. Све се примало са подједнаком захвалношћу, не гледајући, шта се даје и ко даје. Осуђеници, што су примали дарове, скидали су капе, клањали се, честитали су празник и односили милостињу у куину. Кад су се накупиле већ читаве гомиле поклоњенога хлеба, позвали су најстарије из сваког казамата и они су већ распоредили све на равне делове, по казаматима. Није било ни свађе, ни кавге; ствар су извршили честито, праведно. Што је припало нашем казамату, разделити су и међу нама; делио је Аћим Аћимић, и још један осуђеник; делили су својом руком и својом руком раздавали свакоме. Није било ни најмањег приговора, ни најмање зависти ни са чије стране; сви су остали задовољни; чак није могло бити ни сумње, да би било могуће утајити милостињу или разделити је неправедно.

Кад је свршио своје послове у куини, Аћим је Аћимић приступио својем облачењу; обукао се сасвим достојанствено и свечано, не оставивши ни једне копчице незакопчане, а кад се обукао, одмах је приступио правој молитви. Молио се прилично дуго. Молили су се већ многи осуђеници, већином старији. Младеж се није много молила: осим што се по који-год прекрсти устајући; па тако чак и празником.

Пошто се помолио, Аћим Аћимић ми приђе и са неком свечаношћу честита ми празник. Ја га одмах позovem на чај, а он мене на своје прасенце.

Мало после тога дотрча до мене и Петров, да ми честита. Изгледало је, да је већ пинуо, и ма да је дотрчао сав задуван, ипак није много казао, него само мало постојао преда мном са неким очекивањем и брзо отишао од мене у куину.

Међутим су се у војном казамату спремали да дочекају свештеника. Овај казамат није био тако удешен, као остали: у њему су се постеле пружале поред зидова, а не кроз средину собе, тако да је то била једина одаја у тамници, чија је средина била слободна. Јамачно је она нарочито и била удешена на тај начин, да би у њој могли, кад устреба, скупити осуђенике. Насред собе су наместили столић, застрли га чистим чаршавом, метули на њ икону и запалили кандило.

Најзад дође и свештеник са крстом и водицом. Пошто је пред иконом прочитао молитву и отпевао пригодне песме, стао је пред осуђенике, те су сви са истинитом побожношћу почели прилазити да целивају крст. Затим је свештеник обисао све казамате и покropио их светом водицом. У куини је похвалио наш тамнички хлеб, који је са свога укуса тако чувен у граду, и осуђеници одмах зажелеше, да му пошљу два свежа и још врућа хлеба. За тај посао буде сместа употребљен један инвалид. Крст су испратили са истом смерношћу, са каквом су га и дочекали, а затим су готово одмах дошли плац-мајор и командант. Команданта су у нас волели и поштовали. Он обиђе све казамате праћен плац-мајорем, свима је честитао празник, свратио у кујну и пробао тамничку чорбу од купуса. Чорба је испала изванредно за ру-

ком; за тај дан је било издато мал те не по фунту говеђине на свакога осуђеника. Осим тога зготовљен је био и качамак, а масло је давано обилно. Пошто је отпратио команданта, заповеди плац-мајор да се руча. Осуђеници су се старали да му не излазе на очи. Нису у нас волели његов пакостан поглед испод наочара, којим је он и сад стрељао и десно и лево, неће ли се наћи штогод неуредно, неће ли наићи на каквог кривца.

Стадосмо јести. Прасенце Аћима Аћимића било је печено, да не може боље бити. И, сад, не могу да објасним, како се то десило: одмах по одласку плац-мајоревом, није прошло ни некаквих пет минута, појави се необично много пијаног света. А међутим, још пре пет минута, сви су били готово сасвим трезни. Могла су се видети многа зажарена и сјајна лица; појавише се балалајке.*) Мали Пољак са ђеманетом већ је ишао за неким веселим братом, погођен за цео дан, и шкрипио му веселе игре. Разговор постаде веселији и живљи, гласнији. Али се ручак заврши без велика нерета. Сви су били сити. Многи од старијих и солиднијих људи одоше одмах да спавају, што је учинио и Аћим Аћимић, рачунајући, ваљда, да на велики празник неминовно треба после ручка прилегнути.

Онај чичица, староверац из Стародуба, тренувши малко, попео се на пећ, отворио своју књигу и молио се до позне ноћи, готово непрекидајући молитве. Било му је тешко да гледа на „бруку“, како је он говорио о општој теревенци осуђеничкој.

Сви Черкези поседали на степенице, па са радозналношћу, а у исто време и с неком мрзовољом гледају на пијану гомилу. На мене наиђе Нура: „ружно је, ружно! рече ми, климајући главом с богобојазљивим негодовањем, — ух, ништа не ваља! Алах ће се љутити!“

Исај Фомић запалио, тврдоглаво и оholо, свећицу у своме куту и стао радити, показујући очигледно, да ништа не ферма празник. Овде-онде по буцацима отпочеше коцкама. Инвалида се нису бојали, а да их не би затекао подофицир, који је и сам настојавао да ништа не опази, поставили су стражу. Дежурни офицер је целога тога дана трипут заvirивао у тамницу. Али су се при његовој појави пијани прикривали, коцкарнице склањале, а и он је сам, како је изгледало, био одлучио, да не обраћа пажњу на ситан неред. (Наставиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

„Садашњим законом о општинама, нигде није предвиђено: да на изборима општ. часника и у опште на зборовима, може помагати гласачком одбору општински деловођа, јер се свуда помиње саме гласачки одбор, који мора водити списак гласача, састављати записник, бележити напомене по азбучном списку код имена оних, који су гласали и т. д.

*) Руски музички инструмент; нека средина између тамбуре и гитара. — Пр.

Међутим како су чланови гласачког одбора махом неписмени, то све горње послове врши деловођа, и сад настаје питање: да ли је овакав рад у опште законит или не?"

На ово питање одговарамо:

Истина, у закону о општинама стоји, да ће све послове, поменути у чл. 44, 45, 46 и т. д. закона о општинама, вршити гласачки одбор, у састав којег не улази деловођа, нити се овај у опште помиње.

Али из овога се не може извести закључак, да гласачки одбор, састављен од неписмених људи, нема права, да се послужи писменим људима па и деловођом општ. суда, да се посао на збору сврши.

Овакав се закључак не би смео извести ни по томе само, што би онда била искључена могућност општинских зборових у општинама, где су чланови гласачког одбора неписмени, а ни по томе, што сав посао на збору иде на рачун гласачког одбора и под његовом контролом те се лица, која наредбе овога извршују и не узимају у обзир.

Мора се признати, да у овим случајевима може бити злоупотребе на рачун правилности, послова, који се на збору врше, али тако мора бити, кад писменост у нас није на ономе ступњу, на коме је код држава, које су политички и културно старије од нас.

II.

„У општини н-ској изабрани су по новом закону председник и кметови.

Новоизабрани председник и један члан стоје међу собом у четвртом степену крвног сродства, и зато још нису ни уведени у дужност.

Настало је питање: ко ће од ове двојице морати да одступи — да ли председник или кмет, или ће се и овде гледати на године старости, као што је прописано за одборнике чланом 69 ставом другим закона о општинама.”

На ово питање одговарамо:

По чл. 87. поменутог закона, у општинском суду, као председник и чланови не могу бити два или више лица, која стоје међу собом у сродству до четвртог степена по крви.

Према томе, ако ни један од изабраних не ће вољно да одступи, онда се мора наредити нов избор, јер се у овом случају не може поступити по принципу, постављеном у чл. 69. за одборнике, пошто природа службе није једна иста, те се по томе, и поверење грађана може мењати, због чега се не може ни оставити, да године старости одреде, ко ће од изабраних остати у положају.

III.

„Један старалац масе издао је под закуп масену њиву.

Закупац је у своје време, како је њива била повећа, засејао ову разноврсним усевицама — пшеницом, јечмом кукурузом и т. т.

На разним тачкама ове њиве било је засађено неколико трешања, крушака и ораха.

Старалац масени, издао је ово воће под закуп другоме једном лицу, без обзира на то, што је њива раније дата под закуп.

Поводом овога настао је спор око тога: да ли је старалац могао издавати воће поново под закуп, кад је сама њива много раније била издава под закуп.

Како треба расправити ову ствар?"

На ово питање одговарамо:

По § 187 грађ. закона, трава, дрва, плодови и све што земља издаје, непокретно је добро, докле се год од земље не одвоји.

Према томе, и плодови са родног дрвећа, које се налази на њиви масеној, која је дата под аренду, припада закупцу њиве, ако не постоји нарочити уговор, да маса може плодове са овога дрвећа одвојено продати.

IV.

Р. С. писар општински, учинио је ово питање:

„Кад неки од чланова земљорадничких задруга не плати свој дуг о року, него обвеза дође на протест, да ли ће се наплаћивати каква такса и од кога — задруге или дужника?"

На дво питање одговарамо:

„По чл. 95 закона о земљорадничким и занатским задругама, задруге су ослобођене од такса, и по томе од њих се не ће наплаћивати никаква такса приликом протеста обвеза нередних задругара.

Али ова ће се такса увек наплаћивати од дужника задругара, јер су они ослобођени по чл. 98. поменутог закона само од оних такса, које се плаћају око потврђивања обвеза кад зајам узимају.

Према томе, чим се од њих затражи наплата судским путем, настаје случај чл. 11 закона о таксама, и они се осуђују на плаћање прописне таксе.

Ако после протеста не дође увек и осуда, онда се такса наплаћује од дужника по чл. 19. закона о таксама, наравно, од стране оне власти, код које је наплата и тражена.

V.

„Среска власт, казнила је све председнике укором, за лабаво вршење дужности.

Казну ову изрекла је једном пресудом.

Три председника изјаве жалбу начелству, и оно поништи пресуду.

Да ли је ова пресуда, у овоме случају, по ништена према свима председницима, или само према жалицима, кад начелство о томе није ништа рекло у своме претпису?"

На ово питање одговарамо:

Пресуда је цењена по жалби дотичних председника а не по службеној дужности, и, по томе, она је могла бити поништена само према жалицима.

Према онима, који се нису жалили, она је извршена.

VI.

„По члану 107. тач. 5. закона о општинама, председник изриче казну затвора од 24 часа, или новчано од 1—10 динара, за непослушност, и ова је пресудна одмах извршена.

Да ли ове пресуде застаревају за три месеца као иступне, пошто у закону о томе ништа не пише?"

На ово питање одговарамо:

Законом о општинама није ништа предвиђено о застарелости ових кривица, и по томе кад се питање о овоме појави, има се оно расправити по општим принципима казненог права, који су постављени у нашем казненом законнику.

У §. 1. овога законика обележена су као иступна дела, сва она, која се казне затвором до месец дана или новчано до 30 талира.

Па како ни казне из члана 107. закона о општинама, не прелазе горњу суму, то значи да су и ове кривице иступне.

Све, пак, иступне кривице застаревају за три месеца по § 396. кривичног законика кад

стоје услови тамо побројани, а по томе за исто време застаревају и пресуде по којима су осуђена извесна лица за непослушност, од стране председника општина или кметова по чл. 107. и 108. закона о општинама.

VII.

„Извесно лице боловало је у ереској или окружној болници скоро месец дана, и пошто је оздравило, враћено је кући.

Одмах за њим дошла је наредба среске власти, да се од њега наплати извесна сума на име болничког трошка, нарочито напомињући: да се наплата изврши егзекутивним путем, ако он сам не би одмах положио новац.

На позив општинског суда дужник је изјавио, да готових пара нема, да болнички трошак плати, а од имања има таман онолико, колико му се по § 471. гр. с. пост. не може продати за приватне дугове, на ако се болнички трошак може наплатити продајом те имовине, нека се, вели наплати.

Може ли општ. суд узети у попис непокретно имање овога лица за наплату болничког трошка?"

На ово питање одговарамо:

Начин наплате болничког трошка, регулисао је Г. Министар унутрашњих дела расписом својим од 22. октобра 1898. године Бр. 10.205, који гласи овако:

„Начелство округа тимочког, иницијативом начелника среза тимочког, молило је за објасњење: како се има поступати при наплати болничких трошкова у случајевима, кад болесници нису сиротног стања, према тачци 8. чл. 2. закона о таксама, али су толико слабог стања, да би егзекутивна наплата болесничког трошка навела осетне штете њиховом имовном стању.

Тражено објасњење налази се: у чл. 26. тач. 6. закона о чувању народног здравља од 1881. год. и у правилима за среске и досадашње окр. болнице СМ 2.304. од 12. јуна 1881 г. т. 5. и тач. 13 став трећи (санитетски зборник књига II. свеска II. стр. 126 и 136).

У овим прописима јасно је наређено да болнички трошак плаћа сам болесник или његова родбина — задруга, ако није сиромашног стања.

У случајевима, када је болесниково — или његове задруге — имовно стање толико слабо, да он или она не може учињени болеснички трошак платити без осетне штете по имовно стање, то се стање мора утврдити нарочитим извештајем и уверењем о имовном стању интересованог лица или његове задруге.

Зато ће управа болница, начелници ерески и начелства окружна, објаснити интересованим лицима, да се за решења о наплати болничког трошка код болесника и задругара слабог стања, интересовани морају обраћати засебно молбом Министру унутрашњих дела, за сваки болнички трошак, и уз молбу прописно састављено и оверено уверење општинског суда о имовном стању своје. Осим осталог, у таквом уверењу мора бити назначено и то: Може ли болесник или његова родбина — задруга платити учињени трошак без осетне штете по његово, њено имовно стање.

Тек на овако утврђене и довољно објашњене жалбе и претпоставке, Министар унутрашњих дела доносиће решење, за сваки предмет засебно, и о томе молиоца извештавати редовним путем.“

VIII.

„Хоће ли се наплаћивати 6% интереса од оних пореских дужника, који не плате порез, за текућу годину, у роковима предвиђеним законом?“

На ово питање одговарамо:

По чл. 106. закона о непосредном порезу, порез плаћају овако:

а, пољопривредници два пут у години — први пут до половине месеца августа — по новом до 1. августа, а други пут до 1. новембра; и,

б, остали обвезници тромесечно по четвртину од распоређеног годишњег пореза.

Према овоме кад-год пољопривредници и остали обвезници не плате порез до рока, који је горе поменут, него доцније, платиће, према чл. 109. поменутог закона и 6% интереса на одговарајућу суму непосредног приреза, обртног приреза и државног приреза.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Матија Стојановић, по занимању је келнер, родом из Јајинаца, среза врачарског округа београдског, пресудом кварта пализуског од 1. пр. м-ца Бр. 6.697, осуђен је на 8 дана затвора и прогонство из престонице. Приликом претреса, који је над њим пре затварања извршен, поред осталих ствари нађена је и једна уложна књижица београдске задруге од 204 динара. Истрагом која је поводом овог вођена, утврђено је: да је Матија у току последњих година подкрадао врло вешто своје бив. газде, па чак и остале своје другове учео да тако раде. То се најбоље види из једног писма, које је овај неваљалац упутно неком Чедомиру Поповићу келнеру, и које гласи:

— Чедо, ја тишем теби ове речи: Слушај чедо и мој друже, чуо сам да си тамо код газда Лазе од пре 2 месеца. Слушај, Чедо, што

ти тише твој друг. Знаш ли како смо радили у Младеновцу? Знаш ли да смо код газде ди-зали свашта. Ако имаш добре прилике кради Чедо, само pazi да те газда не ухвати...“

Сматрали смо за дужност да изнесемо слику овог препреденог крадљивца, те да се грађани, а нарочито кафеџије, чувају у будуће од њега. Он је 2. тек. м-ца прогнан у округ ужички на годину дана.

ТРАЖИ СЕ

Радомира Мојићевића, калфу кројачког, код Миливоја Марковића кројача из Ужица који је отворио фијоку, и из исте узео своју исправу и незнано где отишао, — тражи начл. округа ужичког актом Бр. 8.979. Нађеног треба спровести начелству окр. ужичког или Управи гр. Београда Бр. 25.582.

Тодора Констадиновића, опанчара из Алексинца, који живи у Врању, тражи начелство окр. Врањског актом Бр. 11.041. Тодор је напустио своју жену и отишао незнано куд. Он је високог раста, струка танка, лика плава, очију плавих, косу носи дугачку, бркова нема. Нађеног треба упутити начелству окр. врањског с позивом на Бр. 11.041.

Зафира сина Цветка Стефановића, тежака из села Дубнице, среза пчињског, окр. врањског, тражи начл. окр. врањског актом Бр. 10.868. Зафир је побегао од своје куће, оставив жену и троје деце без помоћи. Има му 30 година, раста је малог, црномањаст. Нађеног треба упутити начелству округа врањског, с позивом на Бр. 10.868, или Упр. гр. Београда Бр. 25.601.

Владимира сина Данице Јовин, удове, из Ниша тражи начелство округа нишког актом Бр. 17.563., исти је још 18. пр. м-ца напустио своју матер и отишао незнано где. Њему је 18 год., високог је раста, сувоњав, косе смеђе, очију зеленкастих; кад иде превија се, мало је жмиркавих очију. Од одела однео је на себи капут од штофа затворене боје, панталоне штофане на пруге, ципеле, жуту зимску кошуљу, сламени шешир. Нађеног треба спровести начл. окр. Нишког, с позивом на Бр. 17.563, или Управи града Београда Бр. 24.964.

ПОТЕРЕ

Милорад Ивковић, осуђеник управе пожарничког казног завода, родом из Берање, округа пожарничког, побегао је са осуде 3. тек. м-ца. Он има 31 год., високог је стаса, косе смеђе, очију плавих, бркова жутих, на десној руци има ожиљак од посекотине. За одбеглим осуђеником наређује се живо тражење. Акт управе гр. Београда Бр. 25.887.

Вукашин Симовић, из Бане окр. тоничког, убио је из пушке 28. августа ове год. Антонија Пендића, па по извршеном делу побегао је па се ни до данас није предао власти. Он је стар 30—35 год. раста високог, сувоњав,

црномањаст, на десном образу има мртву кост косе црне, бркова смеђих, од одела има на себи панталоне и блузу од црног сукна, на глави капу шајкачу, на ногама опанке и шарене чаране. Са собом је однео државну пушку кокинку. Нађеног треба спровести начл. ср. у Куршумлији, с позивом на Бр. 8.189, или Упр. гр. Београда Бр. 26.330.

Ђира Радосављевић, осуђеник управе београдског казног завода, родом из Турске, побегао је 8. ов. м-ца са рада из Топчидера. Ђира је стар 25 год., стаса високог, образа дугих, косе и обрва црних, чеља обичног, очију граорастих, носа правог, бркова црних. Моле се све полицијске власти, да живо Тиру у својем подручју потраже и нађеног спроведу Управи гр. Београда Бр. 26.482.

Ноћу између 28. и 29. пр. м-ца непознати допови, увукли су се кроз отворен прозор у кућу Благоја Поповића, трговца из Власотинаца, и из исте однели му: 1 куфер браун фарбе окован шином у коме је била уложна књижица власотиначке задруге на 5000 динара, датих на штедњу, неколико акција исте задруге 70 до 80 динара никла у фишецима тепелук његове жене од 205 урубија а на врху истог махмудија, један ђердан од 40 дуката, 6 дуката маџарски и две урубије са стране, три прстена златна и то: један за у шамију, са дијамантима ситним, а два ручна, на једном камен првен, а на другом бео. Моле се све полицијске власти, а општинским судовима препоручује се да живо потраже покрађу и допове, и нађене спроведу начл. окр. врањског с позивом на Бр. 11.237., или Управи гр. Београда Бр. 25.602.

Густав Рот, приватни секретар из Хамбурга, који је оптужен за извесну опасну крађу, побегао је испред потере полицијске власти заједно са женом Аном — Маријом — Терезијом Рот и петогодишњим синчићем Адолфом.

Густав је рођен у Галској 31. маја 1869. г. (сада му је 33 год.) жена му 19. маја 1868. (сада јој је 34 г.)

На молбу хамбуршке полицијске управе, која држи да је Густав са фамилијом побегао овамо на Песток, — Управа гр. Београда расписује потерницу за овим бегунцем.

Слика, коју смо од хамбуршке полиције добили врло је хрђава али је ми ипак доносимо, да би ма колико припомогла у тражењу за бегунцима.

Садржај: I. Службени део. — II. Стручни и научни део: 1) Неостварљиве законске одредбе; 2) Феноменологија спиритизма; 3) Рефлексиодне радње и казно право; 4) Телесне и смртне казне; 5) Криминалитет код малолетника и алкохолизма. — III. Поучно забавни део: 1) Брак из љубави; 2) Киблицер; Записници из мртвог дома. — IV. Поуке и обавештења. — V. Службене објаве: Скреће се пажња; Тражи се; Потере.